16 DANA AKTIVIZMA PROTIV NASILJA NAD ŽENAMA

E-knjiga 2011

UN WOMEN
United Nations Entity for Gender Equality
and the Empowerment of Women

KAMPANJA 2011 "MLADI KAŽU NE NASILJU"

Put ka rodnoj jednakosti i osnaživanju žena i djevojaka mora početi sa mladima. Širom svijeta mladi su ključni katalizator promjene kada se radi o sprječavanju rodno zasnovanog nasilja. Informacijska i komunikacijska tehnologija imaju sve veću ulogu u povezivanju i mobiliziranju ljudi širom svijeta u borbi za okončanje nasilja. Pošto većina mladih posjećuje online socijalne mreže, UN Women za to i angažira mlade ljude koji, koristeći ovu novu tehnologiju i društvene medije rade na tome da podignu svijest javnosti i mobiliziraju društvo da okonča nasilje prema ženama i djevojkama. Kao jedan globalni primjer ovog pristupa, mi imamo online platforme poput platforme UN Women Say NO–UNiTE to End Violence against Women (Reci NE – Ujedinimo se da okončamo nasilje nad ženama) koja služi da se premosti jaz između onoga što se dešava u lokalnim zajednicama i globalnog i online aktivizma. Svi mogu doći na web stranicu da razmijene ideje, poduzmu akciju, učine da se njihov glas čuje, te prezentiraju svoje aktivnosti svijetu.

Za Kampanju 16 dana 2011, Ured za projekte UN Women u Bosni i Hercegovini (BiH) kreirao je eKnjigu koja je nazvana Mladi kažu NE nasilju!, i koja će biti prikaz toga kako mladi u Bosni i Hercegovini vide problem rodno zasnovanog nasilja. Cilj ove online kampanje jeste da se mladima da prilika da ih se čuje, kako bi mogli izraziti svoj pristup podizanju svijesti o rodno zasnovanom nasilju i njegovom sprječavaju uz korištenje multimedija.

Sa ciljem da uključi mlade u izravno stvaranje i kreiranje Kampanje 16 dana, Ured UN Women u BiH je u septembru/rujnu 2011 pokrenuo Natjecanje za najbolju fotografiju i kratku priču i pozvao mlade (starosti 18 do 30 godina) da uposle svoju maštu i stvore slike i ispričaju priče koje će prikazati što je to rodno zasnovano nasilje i kako ga spriječiti.

Odabrane su najbolje fotografije i priče, i njihovi autori su pohađali radionice gdje su učili o rodno zasnovanom nasilju, pričanju priča, fotografiji i multimedijama. Nakon radionice, a pod vodstvom UN Women, TNT Studija i podršku International University of Sarajevo (Međunarodnog univerziteta u Sarajevu), 16 mladih autora su upotrijebili svoj talent i kreativnost da izrade stranice ove e-knjige.

PORUKA GENERALNOG SEKRETARA UN-a NA MEĐUNARODNI DAN ELIMINACIJE NASILJA NAD ŽENAMA

Nasilje nad ženama i djevojčicama može imati mnoge oblike i raširenо je po cijelom svijetu. Ono uključuje silovanje, nasilje u obitelji, maltretiranje na poslu, zlostavljanje u školi, genitalno sakaćenje žena i seksualno nasilje u oružanom sukobu. Uglavnom ga vrše muškarci. Bilo da se radi o zemljama u razvoju ili razvijenim zemljama, sveprisutnost nasilja bi nas sve trebala šokirati. Nasilje – a u dosta slučajeva i samo prijetnja nasiljem – je jedna od najznačajnijih prepreka punoj jednakosti žena.

Pravo žena i djevojčica da žive bez nasilja je neotuđivo i temeljno pravo. Ono je zaštićeno međunarodnim zakonima o zaštiti ljudskih prava i humanitarnom pravu. Ono leži u srcu moje kampanje UNiTE to End Violence against Women (Ujedinjeni za okončanje nasilja nad ženama). Od njenog pokretanja 2008. godine, kampanja je pokrenula vlade, civilno društvo, korporativni sektor, sportaše, umjetnike, žene, muškarce i mlade širom svijeta. Platforma mobilizacije društva – „Reci Ne – UNiTE" zabilježila je više od 2 miliona aktivnosti u cijelom svijetu – od protestnih marševa u cilju podizanja svijesti javnosti, zagovaranja za zakonske promjene, do pružanja pomoći žrtvama.

Mnoge od tih žrtava su dobile podršku Trust fonda Ujedinjenih nacija za okončanje nasilja nad ženama. Od svog osnivanja prije 15 godina, Fond je dodijelio ukupno 77 miliona dolara grant sredstava za 339 inicijativa u 126 zemalja i teritorija. Željeli bismo da Fond može uraditi i više, ali potrebe za podrškom su i dalje veće od raspoloživih resursa. Samo ove godine Fond je dobio više od 2,500 zahtjeva u kojima se traži skoro 1.2

Ban Ki-moon, generalni sekretar UN-a

milijarde USD. Pozivam sve naše partnere da nam pomognu zadovoljiti ove ogromne nezadovoljene potrebe.

Izazov koji se nalazi pred nama je da osiguramo da se poruka „nulte tolerancije" čuje daleko i široko. Da bismo to postigli, moramo uključiti cijelo društvo –a posebno mlade. Posebno treba poticati mladiće i dječake da postanu zagovornici koji nam trebaju. Trebamo promovirati zdrave modele muškosti. Još uvijek previše mladića odrasta okruženo zastarjelim muškim stereotipima. U razgovorima sa prijateljima i vršnjacima o nasilju nad ženama i djevojčicama, i kroz poduzimanje aktivnosti da se ono okonča, oni mogu pomoći razbiti generacijama uvriježeno ponašanje.

Na ovaj Međunarodni dan, pozivam vlade i partnere širom svijeta da iskoriste energiju, ideje i liderstvo mladih kako bi nam pomogli da okončamo ovu pandemiju nasilja. Tek tada ćemo imati pravedniji, mirniji i ravnopravniji svijet.

Izlaganje izvršne direktorice UN WOMEN o politici ukidanja nasilja nad ženama - Ključ za prevenciju, zaštitu i pružanje usluga

Kao mlada djevojka u Čileu često sam slušala izreku, quien te quiere te aporrea, ili ko te voli tuče te. Sjećam se kako je jedna žena rekla, "To je jednostavno tako." Kako društva današnjice postaju pravednija, demokratičnija i ravnopravnija, povećava se svjesnost da nasilje nad ženama nije ni neizbježno ni prihvatljivo. Takvo nasilje se sve više prepoznaje i osuđuje za ono što jeste: kršenje ljudskih prava, prijetnja demokratiji, miru i sigurnosti, i težak teret nacionalnim privredama.

Michelle Bachelet, izvršna direktorica UN WOMEN

Danas obilježavamo Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama. Trebamo biti ponosni na napredak postignut u posljednjih nekoliko decenija. Danas 125 država ima konkretne zakone koji kažnjavaju nasilje u porodici, što predstavlja značajan dobitak u poređenju sa onim kako je to bilo prije samo deceniju. Vijeće sigurnosti UN-a sada prepoznaje seksualno nasilje kao namjernu ratnu taktiku. Po prvi put su značajna poboljšanja u međunarodnom pravu omogućila procesuiranje zločina seksualnog nasilja i nakon okončanja sukoba.

Ali ne smijemo zaboraviti da smo daleko od toga da realizujemo nadu za život bez diskriminacije i nasilja. Na globalnom nivou 603 miliona žena živi u zemljama gdje se nasilje u porodici još uvijek ne smatra zločinom. Seksualno nasilje ostaje izuzetno prisutno i u doba mira i sukoba. Femicid odnosi previše ženskih života. Širom svijeta šest od deset žena je pretrpilo fizičko i/ili seksualno nasilje tokom svog života. Preko 60 milliona djevojčica su djevojčice mladenke, a nekih 100 do 140 milliona djevojčica i žena je iskusilo sakaćenje/rezanje ženskih genitalija. Više od 100 milliona djevojčica je "nestalo" usljed prenatalnog spolnog odabira i preferiranja muške djece. Svake godine više od 600 000 žena i djevojčica postaju žrtve prekogranične trgovine ljudima, ogromna većina je namjenena seksualnom iskorištavanju.

Nasilje nad ženama ostaje jedno od najraširenijih kršenja ljudskih prava, a istovremeno najmanje procesuiran zločin. Premda Ustavi u 139 zemalja i teritorija garantuju jednakost među ženama i muškarcima, ženama se prečesto uskraćuje pravda i zaštita od nasilja. Ovaj propust ne potiče iz nedostatka znanja već prije iz nedostatka ulaganja i političke volje da se ispune potrebe žena i zaštite njihova fundamentalna prava. Vrijeme je da vlade preuzmu odgovornost.

Trebamo krenuti naprijed, predlažem politiku sastavljanu od 16 konkretnih koraka za odlučnu akciju spriječavanja, zaštite i pružanja važnih usluga kako bi se okončalo nasilje nad ženama. Zaštita naših majki, sestara i kćerki zahtjeva vođstvo i dovoljne resurse, djelotvorno zakonodavstvo i zakonsko procesuiranje počinioca kako bi se zaustavilo nekažnjavanje. Od kritičnog značaja za ovo je snažan angažman muškaraca i dječaka kao partnera u ravnopravnosti, koji će zauzeti stav nepostojanja tolerancije nasilja nad ženama. Nasilje se može spriječiti mijenjanjem normi kroz obrazovanje i kampanje podizanja svijesti javnosti, angažovanjem adolescenata i mladih ljudi, kao zagovornika promjene, i promovisanje osnaživanja i vođstva žena i djevojčica. Također postoji hitna potreba da se ženama i djevojčicama koje su preživjele nasilje pruži podrška i usluge koje one zaslužuju i trebaju.

UN Women predvodi globalnu incijativu omogućavanja ženama i djevojčicama univerzalni pristup ključnoj podršci u nasilnim situacijama. Kao minimum njihove hitne i trenutne potrebe bi trebale biti ispunjene kroz besplatne linije za pomoć dostupne 24 sata, hitne intervencije za njihovu sigurnost i zaštitu, siguran smještaj za njih i njihovu djecu, savjetovanje i psiho-socijalnu podršku, brigu nakon silovanja te besplatnu pravnu pomoć kako bi razumjele svoja prava, mogućnosti i pristup pravosudnom sistemu.

Zajedno sa partnerima širom svijeta, UN Women radi na tome da se ispuni obećanje UN Povelje o jednakim pravima muškaraca i žena. Okupljajući UN sistem kampanja Generalnog sekretara UN-a UNiTE to End Violence against Women podiže svijest javnosti i mobilizira zemlje, zajednice i pojedince kako bi poduzeli akciju na okončanju masivnog i sistematskog kršenja ljudskih prava. Fond UN-a za okončanje nasilja nad ženama podržava lokalne grupe i inovativne strategije, spašava živote i pomaže da se okončaju ravnodušnost, nejednakost i nekažnjivost, koji omogućavaju da se nastavi sa nasiljem. Kako bi ove godine obilježili 15-tu godišnjicu ovog Fonda, pozivam partnere da daju svoj doprinost Fondu kako bi ispunio poprilično neispunjene potrebe širom planete.

"Nasilje nad ženama nije samo žensko pitanje. Ono umanjuje svakog od nas. Moramo se okupiti da ga okončamo. Okupljanjem, suprotstavljanjem nasilju nad ženama, doći ćemo bliže miru, pravdi i jednakosti."

Michelle Bachelet, izvršna direktorica UN WOMEN

Nasilje u obitelji

Foto: Nađa Berberović

Nasilje u obitelji i zlostavljanje se može desiti svima, bez obzira na njihovu fizičku građu, rod, snagu, a ipak se ovaj problem često previđa, opravdava ili poriče. Primjećivanje i priznavanje znakova upozorenja i simptoma nasilja u obitelji i zlostavljanja predstavlja prvi korak u njegovom zaustavljanju. Nitko ne bi smio živjeti u strahu od osobe koju voli.

Zlostavljanje u obitelji postoji kada jedna osoba koja je u intimnoj vezi ili braku nastoji dominirati i kontrolirati drugu osobu.

Zlostavljanje u obitelji koje uključuje fizičko nasilje naziva se **obiteljskim nasiljem.**

Nasilje i zlostavljanje u obitelji koriste se isključivo za jednu svrhu: steći i zadržati totalnu kontrolu nad vama. Zlostavljač „ne igra fer". Zlostavljači koriste strah, krivnju, sramotu i zastrašivanje kako bi vas iscrpili i zadržali pod svojom šakom. Vaš zlostavljač vam može također i prijetiti, povrijediti vas, ili povrijediti osobe iz okruženja.

Nasilje i zlostavljanje u obitelji ne bira žrtve. Dešava se heteroseksualnim parovima, kao i partnerima istog spola. Dešava se u svim dobnim i etničkim skupinama i na svim ekonomskim nivoima. Iako su žene najčešće žrtve, i muškarci također bivaju zlostavljani – posebno verbalno i emocionalno, mada katkad čak i fizički. Svodi se na to da zlostavljanje nikada ne smije biti prihvatljivo, bilo da ga vrši muškarac ili žena, adolescent ili starija osoba. Zaslužujete da se osjećate vrijednom, poštovanom, i sigurnom.

Nasilje u obitelji često eskalira od prijetnji i verbalnog nasilja u fizičko nasilje. I iako fizička ozljeda predstavlja najočigledniju opasnost, emocionalne i psihološke posljedice nasilja u obitelji su također teške. Emotivno zlostavljajući odnosi mogu uništiti osjećaj da vrijedite kao osoba, dovesti do anksioznosti i depresije, i učiniti da se osjećate bespomoćni i sami.

Nitko ne bi trebao proživjeti takvu bol – a vaš prvi korak ka slobodi je prepoznavanje da je vaša situacija zlostavljačka. Kad jednom priznate realnost zlostavljačke situacije, onda možete dobiti pomoć koja vam treba. Najrječitiji znak je strah od vašeg partnera.

Ako se osjećate kao da morate hodati po jajima oko svog partnera – stalno paziti na to što kažete i radite da biste izbjegli ispad – postoje izgledi da je vaš odnos nezdrav i zlostavljački. Ostali znaci da se možda nalazite u zlostavljačkom odnosu su da vas partner omalovažava ili vas nastoji kontrolirati, i da imate osjećaj gnušanja prema samom sebi, bespomoćnosti i očaja.

Da biste utvrdili da li je vaša veza zlostavljačka, odgovorite na dole navedena pitanja. Što više potvrdnih odgovora date, to je veća mogućnost da se nalazite u zlostavljačkoj vezi.

Vaša intimna razmišljanja i osjećanja

- bojite se svog partnera/icu veći dio vremena?
- izbjegavate određene teme iz straha da ćete naljutiti svog partnera/icu?
- osjećate da ne možete ništa uraditi kako treba za svog partnera/icu?
- vjerujete da zaslužujete da vas se povrijedi ili maltretira?
- pitate se da li ste vi taj/ta koji/a je lud/a?
- osjećate emocionalnu utrnulost ili bespomoćnost?

Nasilje u obitelji

Ponižavajuće ponašanje vašeg partnera/ice

- ponižava vas ili viče na vas?
- kritizira i omalovažava vas?
- ponaša se prema vama tako loše da vas je stid da to vide vaši prijatelji ili obitelj?
- ignorira vas ili omalovažava vaše mišljenje ili ostvarenja?
- krivi vas za svoje nasilničko ponašanje?
- gleda na vas kao na svoje vlasništvo ili seksualni objekt, a ne kao na osobu?

Nasilničko ponašanje i prijetnje vašeg partnera/ice

- ima loše ili nepredvidljivo ponašanje?
- ozljeđuje vas, ili prijeti da će vas ozlijediti ili ubiti?
- prijeti da će vam oduzeti djecu ili im nanijeti zlo?
- prijeti da će počiniti samoubojstvo ako odete?
- prisiljava vas na spolni odnos?
- uništava vaše stvari?

Kontrolirajuće ponašanje vašeg partnera/ice

- ponaša se pretjerano ljubomorno i posesivno?
- kontrolira kuda idete i što radite?
- sprječava vas da se viđate sa prijateljima i obitelji?
- ograničava vaš pristup novcu, telefonu ili automobilu?
- stalno vas provjerava?

Foto: Nađa Berberović

Autorica fotografija: Nađa Berberović

Nađa Berberović je rođena 26.02.1985. u Sarajevu gdje je diplomirala historiju umjetnosti i komparativnu književnost. Fotografijom se bavi desetak godina i najviše je fokusirana na portretnu i modnu fotografiju. Iza sebe ima nekoliko samostalnih i zajedničkih foto izložbi. U njenom radu je inspirišu mitologija, legende, bajke, muzika, film i moda. Veliki je ljubitelj filozofije, arheologije, psihologije i književnosti. Jedna je od osnivača Udruženja Historičara umjetnosti u Sarajevu. Trenutno pohađa master studije na International University of Sarajevo, odsjek Visual Culture and Design.

Foto: Zoran Mucović/ Mirna Bijedić

Sloboda i ANA

Škripa kočnica, koraci, zloslutni koraci. Dolazi, moj tamničar dolazi.

Tap, tap, tap. Elegantan hod, otmjeno držanje. Sigurno je tamničar. Dolazi da me porobi kao nekad, nekad kada nisam mogla, kada nisam znala kako da se oslobodim. Tap, tap, tap. Ah, to mora da je on! Šta da radim? Da skočim kroz prozor i prigrlim slobodu? Dlanovi se znoje, a srce tuče u ritmu njegovih koraka. Kako se primiču, to ono više luduje i udara sve jače. Najzad tišina, muk. Ništa više ne čujem.

Probudila sam se u bolničkom krevetu. Jutro je bilo hladno, a prozor od sobe otvoren. Drhtala sam držeći majku čvrsto za ruku. Otac je plakao, a ja sam ih kao nijemi posmatrač gledala u čudu. Gdje sam to ja? Kakva je ovo bjelina oko mene? Kako sam došla ovamo? Najednom, pred očima mi zaigra neka ljubičasto-plavičasta svjetlost, zatim crvena, pa zelena i najzad crna... Naredni put kada sam se probudila i došla k sebi, pored moga kreveta je stajala žena u bijelom. Držala je neku čašicu u ruci. Pribrah se i shvatih da je ona u stvari medicinska sestra, a da sam ja ponovo u sanatorijumu.

Dva mjeseca nakon toga dobila sam otpusnicu iz sanatorijuma. Zgužvala sam je u džep i krenula niz strmu ulicu ka svom stanu. Oko mene su se dizala visoka kršna brda – džinovi, koji zaklanjaju pogled i oduzimaju slobodu. Kada sam otključala vrata, prostorija u kome se odvijao sav moj život nakon razvoda je bila mračna. Zelene roletne na prozorima nisu propuštale niti najtanji snop svjetlosti. Poniknuta prizorom u stanu, drhtavom rukom izvadih onu zgužvanu otpusnicu iz džepa. Suza kanu na pod ispred mene. Na otpusnici je pisalo F 32. Depresija. Taj dan sam prespavala. Nisam podizala zelene roletne.

Sutradan sam posjetila psihijatra.

-Kako se zovete?

-Ana Karenjina!

Nasmijah se blago, a on upisa Ana Karenjina. Oh, Bože, kakva je ovo ironija? Pa zar će ovaj čovjek mene da liječi? A da se zamjenimo, pošto ni on nije baš pri sebi. Nasmijah se ponovo i potom dodah:

- Ime mi je Ana Selimova.

- Čija?

- Ne, ne, ne! Pogrešno ste shvatili. Nisam ja Selimova, nego mi je to prezime.

- Aha, reče, i brzo doda:

-Dobro, Selimova, kažite nešto o sebi.

Ruke najednom počeše da drhte, jezik se ukoči i onaj strah koji me je često obuzimao poče da plavi moje tijelo. Tap, tap, tap. Rad srca se ubrza, lice se stegnu i grlo osuši. Disanje na trenutak zastade. Nakon minut ćutanja i razmišljanja počeh pričati.

-Bila sam udata. Sedam punih godina. Najbolje godine života sam poklonila Selimu. Od njega se još nisam zvanično razvela. Selim Selimov. Tako se zvao. Kada smo se upoznali izgledao je kao dobar mladić, osjećajan i nježan. Ulijevao je sigurnost u svakom trenutku. Pored toga je bio iz ugledne porodice. Njegovi su imali skladan brak, a Selim je bio jedinac. Vrlo brzo je Selim postao moj najbolji prijatelj, a potom i momak. On je zaista bio čovjek kakvog sam pored sebe zamišljala. Princ, pravi stvarni princ. Prva godina braka je bila savršena. Selim je bio vrlo pažljiv i ja sam ga neizmjerno voljela. Nešto kasnije smo dobili djevojčicu. Ja nisam radila, čuvala sam naše mjezimče. Selim je izdržavao porodicu dok sam ja preuzela majčinsku dužnost i zapostavila svoje predhodne aktivnosti. Sve je bilo kao u bajci dok jednoga dana, pošto je Dorotea stasala za jaslice, nisam rekla Selimu da želim da radim. Od tada, pa do kraja našeg zajedničkog života sam patila. Nikada se nisam zaposlila. Selim je moju vijest o zaposlenju vrlo burno prihvatio, pa sam mislila da je bolje da to više nikada ne pominjem. Ubrzo je postao mrzovoljan i nezadovoljan onim što uradim ili kažem. Sve češće se svađao i prigovarao. Sve češće sam provodila noći kraj prozora uplakana. Sve ćešće sam osjećala težinu svoga braka.- Zašto ste toliko patili, Ana? Da li vas je fizički zlostavljao?

- Ne, doktore! Patila sam zato što me je gušio, stezao, davio... polako, mudro i strateški, tako da niko nije znao za moju muku. Na hiljade bodljikavih žica obavio je oko mene. One su stezale, urezivale se duboko u kožu, puštale moju krv. Selim me nikada nije tukao, nikada podigao ruku na mene. Ipak, hiljadu puta sam poželjela da me radije istuče nego da me muči riječima. Riječi su bile te kojima me je ranjavao. One su šibale moja mlada nejaka leđa, savijajući ih i vraćajući me u bespomoćni, fetalni položaj.

Dorotea je brzo rasla. Za njen četvrti rođendan napravili smo proslavu i pozvali naše zajedničke prijatelje. Na početku večeri smo svi bili dobro raspoloženi, a Selim posebno. Odavno ga nisam bila vidjela takvog. Tada smo imali mali stan i sve je u njemu bilo nekako sabijeno. Najednom, Selim me zamoli da iznesem vino gostima. Klimnula sam glavom i požurila prema kuhinji. Kada sam se vraćala s punim bokalom vina, sasvim slučajno se spotakoh i prosuh vino po bijeloj košulji Selimovog prijatelja.
Iznenađena i zaprepašćena svojom trapavošću, brzo uzeh krpu i počeh brisati vino s košulje. Na to mi Selim zgrabi ruku i uputi pogled pun bijesa. Do kraja večeri je bio vidno neraspoložen i nije mnogo pričao. Gosti su se razišli vrlo brzo i večer je prerasla u fijasko. Selim je satima sjedio skučen u uglu sobe. Prišla sam i pokušala da ga uhvatim za ruku. U njegovim očima se ogledala mržnja. Bio je crven od bijesa. Pogledao me je, a zatim povikao:

- Kakva si ti to drolja, pa zar sa najboljim prijateljem?

- Nemoj, Selime, ponovo. Nemoj tako ti Boga, ne mogu više!

-Ti ne možes više, a šta je sa mnom? Godinama me varaš, vucaraš se, koristiš najmanju priliku da me napraviš budalom. Od mene praviš idiota.

Izgovorivši to, Selim vrisnu glasno i naglo povuče stoljnjak sa stola. Tanjiri, čaše i flaše poletješe i razbiše se o pod. Zvuk lomljave odjeknu duboko u meni. Uplaših se i od straha počeh plakati. Nisam više mogla izdržati nepravedne osude i ljubomorne ispade. Toliko je Selim bio ljubomoran da me je skoro negdje nije puštao samu. Sa prijateljicama sam se vrlo rijetko viđala, jer je to Selimu smetalo. Nisam vodila normalan život. Morala sam biti usredsređena samo na njega. Ako nisam, ili ako on slučajno pomisli da nisam, slijedile bi njegove scene i ispadi. Sve češće se svađao, bio mrzovoljan, vrijeđao me, a potom ignorisao. Tu noć je zaprijetio po ko zna koji put da će se razvesti i oduzeti mi dijete ako se ne budem ponašala kao normalna žena. Jecala sam i lomila ruke. Moj život se slamao. Zar da mi oduzme dijete? Na hiljade komadića moga života letjelo je oko mene. Slika moje djevojčice mi je bila pred očima i tiho prošaptah:

- Nemoj, Selime, samo nemoj Doroteu. Ona je naše dijete, a ja tebe volim i ovo što se dogodilo noćas nije bilo namjerno, vjeruj mi. Nisam htjela, Selime, stvarno nisam!

Na to on ponovo suknu na mene:

- Šta nisi htjela? Reci! Nisi htjela da dotakneš drugog muškarca? Lažljivice! Ti ne voliš ni mene, ni dijete. Zato ćeš i ostati sama. Sama!

Moja glava je ubrzo posta vrlo teška, kao da ju je stezalo hiljadu nedaća, hiljadu žičanih trnja. Zašto Selim nije mogao da uvidi da nisam kriva, da ga volim i da ne želim da se svađamo? Zašto? Konačno, uplakana padoh pod njegove noge i počeh preklinjati:

- Molim te, molim te, Selime, oprosti mi ako možeš. Oprosti, oprosti. Pogriješila sam! Za sve sam kriva i u pravu si sve što kažeš! Molim te, oprosti mi!

Na to me Selim pogleda i poče glasno plakati. Privih se uz njega, a on spusti glavu na moje krilo i izusti:

- Zašto ti je sve ovo trebalo, kad je večer mogla lijepo da se završi?

Nisam ništa odgovorila. Znala sam da nisam bila kriva. Zaista nisam. Za sve je bio kriv Selim. Polako mi je uzimao dušu, izolovao me i ograničio. Stalno sam pazila da ne kažem nešto što bi ga moglo razgnijeviti.

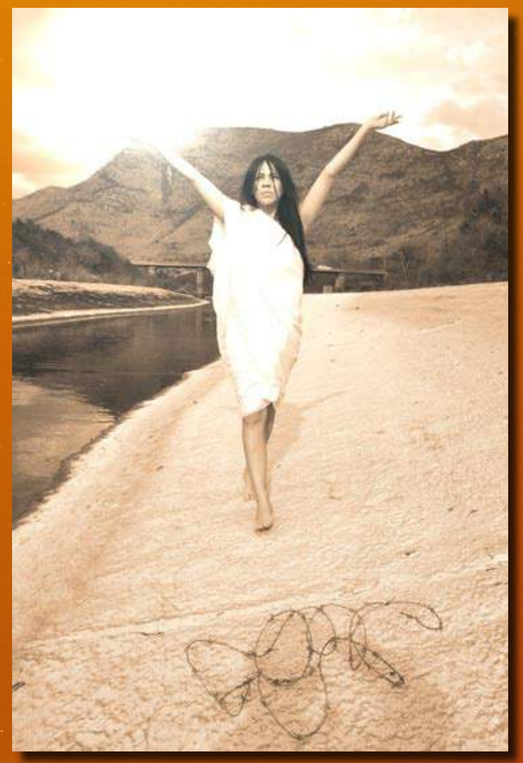

Provjeravao me je svakodnevno, pratio me kolima i oduzimao mi telefon. Počela sam se plašiti Selima, njegovog prodornog pogleda, zakrvavljenih očiju i njegovog bijesa. Osjećala sam snažnu tjeskobu, stezanje, kao da na grudima nosim kamen težak hiljadu tona, kao da sam zastala negdje na sredini mračnog tunela. Svaki dan je postajao teži od predhodnog, a Selim je bio nepodnošljiv. Tjerao me je da postanem nešto što nisam, tako je potvrđivao svoju moć i osjećao se sigurnijim. Bila sam njegova svojina. Sedam punih godina. Sedam! Pala sam na postelju, doktore! Selim me nije ni pogledao dok sam ležala nemoćna. Tek kada me je doveo u stanje duboke depresije, prestao me je proganjati. Tada, samo tada, je znao da me je potpuno pokorio. Tako više nije imao potrebu da me ugnjetava. Nije imao potrebu, jer sam bila skoro pa mrtva. Nisam mu više bila nikakva prijetnja. Prestao je!

- Da li vas je potpuno odbacio? upita doktor

- Da. Roditelji su me odveli u svoj dom gdje sam provela narednu godinu dana. Za to vrijeme Doroteu nisam viđala. Nije ju htio dovesti. Govorio joj je da nema majku... da sam umrla. Skrhana od bola, bijesna i ponižena zatražila sam razvod, a sud je do okončanja braka dao odluku da djevojčica bude pod mojim starateljstvom. Dorotea i ja smo živjele zajedno kod mojih, a kasnije smo se često selile.

Život je dugo bio moj neprijatelj, ali sam uz pomoć roditelja, psihijatra i svojih prijateljica počela krčiti svoj put ka slobodi. A put je bio težak... Dok sam koračala noge su mnogo puta krvarile, a moji bližnji su neumorno previjali ranjena stopala kako bih mogla koračati dalje. Zaposlila sam se. Prvi put sam dobila priliku da radim, jer po prvi put nije bilo Selima da mi to zabrani. Poučena svojim iskustvima, uskoro sam se toliko osnažila da sam mogla pomoći i drugim ženama – žrtvama bahatih nasilnika. Zajedno sa svojim sapatnicama sam stvorila neraskidivi krug solidarnosti i podrške. Na stotine žena i djevojaka je sa mnom koračalo naprijed. Zamislite, bila je to čitava armija žena koje su rekle "NE!" nasilju. Kakva radost za mene! Kakva svijetla promjena! Zbacila sam sve Selimove žice i novim perom počela ispisivati stranice života. Svijetle stranice, bijele stranice bez ijedne crne mrlje od mastila.

- Ali, Ana, zašto ste sada ovdje? Kako se sada osjećate? upita me doktor,

Na to pitanje suza zablista u mom oku i sa neizrecivim zadovoljstvom mu odgovorih:

- Izgleda da mi je trebao još jedan, posljednji razgovor. Sada sam sigurna. Da... potpuno sam sigurna da mi vi više niste potrebni. Sada znam da mi više nije mjesto u ovoj ordinaciji, jer sam prestala hodati po tankoj žici satkanoj od bola i strepnje. Konačno, jasno vidim svjetlost ispred sebe. Ne idem više pognute glave i ne skrivam duševne ožiljke. Ne stidim se prošlosti, jer sada živim iznad nje. Postala sam nova žena, snažna i velika kao univerzum. Žena koja zna kako da se brine o sebi... Ona koja može da učini sve što poželi. Ona koja zna šta želi. Ona koja sada korača nizvodno, raširenih ruku okrenuta suncu, hrleći u svoju slobodu.

Rekavši to, ustadoh sa usijane stolice i dodah:

- Sada me izvinite doktore, ali za koji minut treba da se sastanemo...

- Ko, Ana? Ko se sastaje?

Nasmijah se blago i smirenim tonom odgovorih:

- Sloboda i Ana!

Autorica priče: Mirna Bijedić

Mirna Bijedić je rođena 04.02.1986.g. u Trebinju. Po zanimanju je profesorica Engleskog jezika i književnosti. Akademske studije je završila na Filozofskom fakultetu Univerziteta Novi Sad, gdje je upisala i postdiplomske studije u oblasti američke i engleske književnosti. Živjela je i školovala se u Sjedinjenim Američkim Državama. Izlagala je svoje slikarske radove u Gradskom muzeju grada Hemptona, Virdžinija. U više navrata tokom školovanja u Americi joj je dodjeljivano priznanje najbolje učenice mjeseca. Godine 2004. je bila predstavnica Bosne i Hercegovine na Svjetskoj omladinskoj konferenciji u Vijeću Evrope u Strazburu.
Trenutno se bavi istraživačkim radom i proučava feministički pokret, te s tim u vezi piše magistarsku tezu u kojoj analitički obrađuje problem višestruke marginalizacije žena pripadnica etničkih manjina u savremenom društvu S.A.D-a. Očekuje objavu naučno-književne kritike u međunarodnom književnom časopisu „Borderlands", u okviru koje, kroz prozno djelo Sandre Sisneros analizira odrednice patrijarhata i opresivni položaj žena u latinoameričkoj kulturi. U slobodno vrijeme proučava američku književnost postmoderne književne epohe i aktivno širi feminističku riječ. Pored toga bavi se prevodom stručnih tekstova, edukativnim radom, pisanjem i slikarstvom.

Seksualno nasilje

Seksualno nasilje je oblik rodno zasnovanog nasilja i osnovu svih takvih napada predstavlja nejednakost snaga. Dječaci i muškarci također mogu biti mete napada. Međutim, primarne mete seksualnog nasilja ostaju žene i djevojčice zbog svog inferiornog statusa u gotovo svim društvima i jer su često u fizički podređenom položaju.

Kod seksualnog nasilja i napada radi se o moći, kontroli i manipulaciji od strane nepoznatog lica, poznanika, člana porodice, prijatelja ili partnera. Seksualni napad i zlostavljanje predstavlja bilo kakav oblik seksualne aktivnosti na koju niste dobrovoljno pristali.

To bez ograničavanja uključuje sljedeće:

- Bilo kakvo nepoželjno diranje ili čin seksualne prirode počinjen fizičkom silom
- Prisiljavanje na gledanje ili učestvovanje u neželjenoj seksualnoj aktivnosti
- Bilo kakav nepoželjan verbalni komentar seksualne prirode
- Pokušaj silovanja ili silovanje (nasilna penetracija vagine ili anusa)

Primjeri toga su voajerizam (kada netko posmatra privatni seksualni čin), egzibicionizam (kada se netko izloži njemu/njoj u javnosti), incest (seksualni kontakt između članova porodice), i seksualno zlostavljanje. Do toga može doći u različitim situacijama: kod kuće od strane nekoga tko vam je poznat, tokom izlaska, ili od strane nepoznatog lica na izolovanom mjestu.

Kako mogu umanjiti svoj rizik od seksualnog napada?
Postoje stvari koje možete poduzeti kako biste smanjili šanse da budete seksualno napadnuti.

- Saznajte više o zdravim i nezdravim odnosima kako biste bili u mogućnosti identifikovati potencijalne situacije zlostavljanja.
- Budite samouvjereni i čvrstog stava kada postavljate granice u seksualnim situacijama
- Budite svjesni da vas prekomjerna konzumacija alkohola i/ili droga može dovesti u potencijalno rizičnu situaciju
- Budite informisani o nasilju nad ženama u vašoj zajednici. Ukoliko takve informacije nisu odmah dostupne, izvršite pritisak na policiju da informiše zajednicu
- Budite svjesni svog okruženja — ko se tu nalazi i šta se dešava
- Hodajte samopouzdano. Što izgledate samopouzdanije, izgledat ćete snažnije
- Budite svjesni svojih granica kada je u pitanju konzumacija alkohola
- Budite odlučni i ne dopustite da vam bilo ko naruši vaš prostor
- Pouzdajte se u instinkte. Ukoliko se osjećate neugodno u vašem okruženju, napustite ga
- Nosite pištaljku sa sobom.
- Zaključajte vaša vrata i prozore, čak i kada izlazite vani na samo nekoliko minuta
- Pazite na svoje ključeve. Nemojte ih bilo kome posuđivati. Ne ostavljajte ih posvuda. Nemojte ih izgubiti. I ne stavljajte svoj ime i adresu na privjesak za ključeve.
- Obratite pažnju na nepoželjne posjetioce. Budite sigurni da znate ko

Foto: Alma Hodžić

se nalazi sa druge strane vrata prije nego što ih otvorite.
- Budite oprezni na izolovanim mjestima, kao što su podzemne garaže, uredi nakon završetka radnog vremena i vešeraji u stambenim zgradama.
- Izbjegavajte šetnju ili trčanje nasamo, posebno po noći. Mijenjajte svoje rute i ostanite u prometnim i dobro osvjetljenim područjima.
- Neka vam ključ bude spreman pri ruci prije nego što dođete do vrata — kuće, vozila ili radnog mjesta.
- Parkirajte na dobro osvjetljenim mjestima i zaključajte vozilo, čak i ako vas neće biti samo nekoliko minuta.
- Vozite se prometnijim ulicama, sa zaključanim vratima i prozorima

Šta da uradim ako budem seksualno napadnut/a?

Otiđite na sigurno mjesto.
Ukoliko mislite da bi se počinioc mogao vratiti ili da ste u opasnosti, otiđite negdje drugo.
Pozovite nekoga!
Prijatelja, člana porodice, bračnog druga ili komšiju
Pozovite **liniju za pomoć**. Te telefonske linije su besplatne i povjerljive.

Telefonske linije za pomoć pružaju savjetovanje, informacije i upućuju na službe za pružanje podrške porodicama, savjetovališta, policiju, advokate i bolnice širom BiH. Ukoliko se nalazite u Federaciji BiH, pozovite: **1265**. Ukoliko se nalazite u Republici srpskoj, pozovite: **1264**. Poziv za policiju: **122**
Sačuvajte dokaze
Ukoliko ste seksualno napadnuti ili silovani, obratite pažnju da sačuvate sve fizičke dokaze o napadu. Možda ne želite odmah razogavarati sa policijom, ali ćete možda to željeti u sljedećih nekoliko dana.
Potražite medicinsku pomoć
Zamolite policiju ili nekoga koga poznajete da vas preveze do bolnice. Ne tuširajte se i ne kupajte prije odlaska u bolnicu.

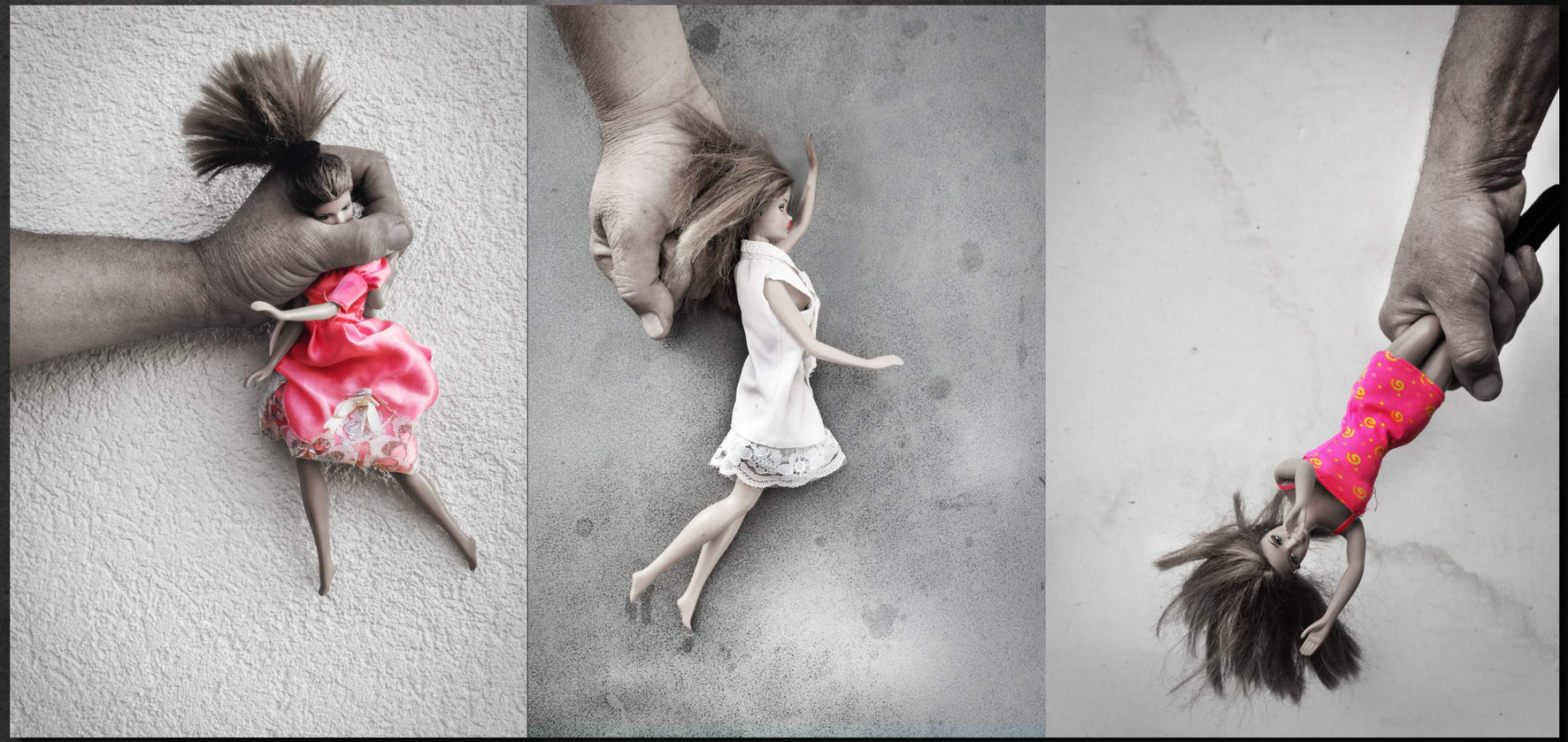

Foto i plakat: Alma Hodžić

Silovanje i seksualni napad nikada nisu krivica žrtve - bez obzira gdje ili kako se oni desili!

Autorica fotografija / plakata: Alma Hodžić

Alma Hodžić je rođena 27.10.1989. u Sarajevu. Završila Srednju školu primijenjenih umjetnosti u Sarajevu, trenutno studira na Internacionalnom Univerzitetu u Sarajevu na odsjeku za vizuelnu umjetnost i dizajn vizuelnih komunikacija. Članica Udruženja umjetnika „Elif" od njegovog osnutka. Učestvovala na mnogobrojnim grupnim izlozbama u državi i inostranstvu.

Stereotipi

Dvadesetorica. Foto: Studio TNT

Godina: 2437

Mjesto: Zemlja
Vrijeme: 16h po zemaljskom vremenu, po vremenu planete Fimalion 000:345
Misija: pronaći dokaze ravnopravnosti polova na planeti zemlji

Preko malog brežuljka vidim sunce kako se polako skriva, dajući posljednje znake da je postojalo tu. Sirota brda bdiju u samoći, podsjećajući samo na nekadašnje živote, prošle tragove postojanja. Šume su se povukle u sebe i ne žele izreći niti riječ, šumeći unutar sebe i hladno podsjećajući na zajedništvo. Ni nebo nije ništa veselije, a ja, sam samcat na ovoj planeti, osjećam se kao gospodar svega, po prvi put.

Koračam snažno i odlučno i, praveći se da je mnoštvo bića oko mene, dižem glavu i govorim sam sebi koliko je moja misija važna. Predstavnik sam svoje planete, svoga Kralja koji me je izabrao da pronađem dokaze ravnopravnosti između muškaraca i žena na ovoj planeti, na kojoj je živio jedini inteligentni svijet u cijeloj vasioni, osim nas, Fimaliona. Vidim kuće, zgrade i parkove, osjećam mirise utkanih osmijeha, čujem dječiji smijeh i žubor rijeke. Ali ničega više nema tu. Nestali su.

Ulazim u ogromnu zgradu, obloženu uspomenama i starom fasadom, na kojoj piše Arhiv. Rekli su mi da je to zemaljska riječ za čuvanje svega što je prošlo, što se neće vratiti, a što vrijedi. Ogromne količine informacija me udaraju već na vratima. Borim se sam s svojim mislima, podacima koji me obaraju na pod. Iscrpljuju me.

Mislima čitam, mislima usvajam, srcem osjećam, očima ispoljavam. Kažu da sam po opisu Zemaljska žena.

Dolazim do jedne prostorije gdje piše 'ravnopravnost polova'. Gomile knjiga naredane su i posložene po abecednom redu. Veselo ih mislima prelistavam i radujem se što je nešto tako postojalo. Ipak je ovo inteligentni svijet, ponavljam u sebi.
Muškarci i žene su ravnopravni. Muškarci i žene imaju ista prava.

Ravnopravni su, šaljem virtualnu poruku na svoju planetu putem frekvencija zraka, te čitam dalje, uzbuđen, jer imam mnoštvo toga da prenesem i naučim bića na mojoj planeti. Ova inteligentna bića, zvani ljudi, zemljani, oni su znali živjeti zajedno – to moram naučiti svoj narod.

Zamislim se na kratko kako na mojoj planeti nema ovakvih knjiga i odredbi, i pomislim da bi ih možda trebali imati. Ja, osoba muškog spola, nemam ravnopravnost u svemu i to me zabrinjava. Zato me je Kralj i poslao.

Na mojoj planeti žene imaju veća prava od nas. Čak je i kralj samo titula, ali ništa više. On je samo ukras na tronu, kraj Kraljice. Naravno da taj zakon niko ne može svrgnuti, jer su žene na svim vodećim pozicijama.

Parlament i vlada se sastoje od većine žena, tek neki mali postotak muškaraca. U svim glavnim firmama žene su direktori, a mi tek obične sekretarice, kuharice i ostala posluga. Teško je s time živjeti s obzirom da, koliko

god škola mi završili, opet ne možemo napredovati kao one, jer odmah smo lakog morala i sponzoruše.

Ponekad poželim da žene više učestvuju kod kuće, u kućanskim poslovima, i da se brinu više o djeci, jer nemoguće je sve stići. One samo rade, snadbijevaju familiju, kako same kažu, a što mi rintamo cijeli dan po kući, čisteći, kuhajući i perući, te vozeći djecu u vrtiće i pazeći ih, a onda da ne govorim o našim sopstvenim karijerama... eh to njih nije briga. One hoće, kad dođu kući, ručak na stolu, a i ne pitavši jesam li se umorio i kako sve to podnosim.

Volio bih nekada i da pokaže neku zahvalnost i neki znak pažnje, mili pogled i poljubac, ali ne, ni to. Žene su kod nas grozne. Kad nešto ne uradimo kako treba, upoznat sam s dosta situacija, znaju dobro te ošamariti po glavi, ili izudarati po tijelu. Čak ponekad uzmu i kaiš sa odijela ili prvi teški predmet koji im se nađe pod rukom, i dobro te namlate. Budeš ponekad satima u lokvi krvi, ali ne smiješ prijaviti, jer će vlasti stati na žensku stranu i reći da je to samo bila mala porodična svađa. Još će naći način da ti oduzmu djecu i smjeste te negdje, s opravdanjem da je ona odana i vrijedna žena, dobra majka, a da si ti samo nezahvalan i plačljiv muž, i da si sretan što imaš takvu ženu koja radi, brine se o cijeloj familiji, pazi te u javnosti i slično.

Ja se često zamislim kako je ovaj narod ovdje sve znao lijepo posložiti, da ne bude nikakvih razlika, i da svi žive sretno, bez maltretiranja i zlostavljanja. Divim im se potajno, ali ne smijem reći, jer bi neka žena s mojeg planeta mogla saznati to, pa pomisliti da kujem neku zavjeru protiv njih. To bi bilo grozno jer bi me dovele do ludila maltretirajući me psihički, govoreći mi da sam jadan i bijedan, ružan, glup i debilan.

Listam tako dokumente mislima, i podaci me sami zaskaču i iznenađuju. Sve što mogu žene, mogu i muškarci. I obrnuto. Protresem se kratko, u sebi, jer me neka jeza spopadne. Kako je moguće da dovedu do toga da svi imaju ista prava? Zar i oni nisu imali sličnih problema?! Vratim se koju godinu unatrag i provjerim kad je sve počelo, kad su svi postali jednaki. Postavim taj upit, i vrati me daleko, od početka postojanja čovjeka, gdje piše da smo svi jednaki pred Bogom. Restartujem upit, te preciziram: Kad su žene i muškarci postali ravnopravni u stvarnom svijetu?

Nakon nekolicine sekundi traženja dolazim do podatka da su muškarci i žene postali ravnopravni 2011. godine, nakon kampanje koju pokrenuli mladi, i uspjeli su probuditi svijest ljudi. Uzdahnem duboko, te poželim čestitati tim ljudima jer, ne samo da su probudili svijest kod ljudi, već su okrenuli i novu stranicu i napisali historiju! Jednakost, bila je prva riječ.

Kad sam birao ovaj poziv rekli su mi da je nemoguće biti ovo sto želim, ali sam uspio. Borio sam se i evo tu sam. Mnogi muškarci odustanu na početku, jer se od njih traže određene nemoralne usluge i, prihvatili oni to ili ne, smatrano je da su tako prošli na poslu. Kod nas su muškarci većinom učiteljice, sekretarice, čistačice, kuharice, dok su žene direktori, predsjednici, profesori, šefovi kuhinja.

Vidim da su i ljudi imali sličan problem, ovdje na Zemlji. Većina žena je ovdje bila potlačena, i zato su svi nazivi potlačenosti na mojoj planeti ustvari ženski. Listam dalje i vidim dokumente o ženama i muškarcima, kako zajedno uživaju ljepote života, poštuju jedni druge i uvažavaju se. Srce mi opet poskoči i sjetim se da se moram vratiti na planet gdje diskriminacija bdije nad svakim od nas.

Zatvaram vrata Arhiva, te se krecem prema svemirskom brodu, pun informacija vaznih za moju planetu. Sve što želim je da svi žive ravnopravno i da nema razlika među nama, a informacije sa Zemlje će mi dobro doći. Kralj će biti sretan, a ja ću napokon, kao muškarac, moći napredovati u poslu, u životu. Napravit ću kampanju, kao i oni, i učiniti da probudim svijest kod ljudi, da ih obrazujem i uputim, i da svi možemo ravnopravno uživati u životu. I još ću upozoriti svoju planetu na ekološke probleme koje su zemljani imali, i od kojih su nestali, jer očuvanje životne sredine je isto jako bitno i neophodno. Nadam se da ću uspjeti. I da ću, napokon, moći reći da nisam, kao muškarac, potisnut i diskriminiran u današnjem svijetu.

Hvala Vam, Zemljani!

“Nasilje nad ženama ima mnoge oblike: fizičko, ekonomsko, psihološko i seksualno. Ovi oblici nasilja su međusobno povezani i pogađaju žene od njihovog rođenja pa sve do smrti.”

Autorica priče: Elma Velić

Elma Velić, rođena 4.5.1986. godine u Bihaću, u doba Černobila, dobre muzike i vladavine premijerke Margaret Tačer. Živi u Bosanskoj Krupi, prelijepom malom gradu na rijeci Uni. Završila je Engleski jezik i književnost, i sada je na postdiplomskom studiju Anglistike na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Pored trenutne krize i državne labilnosti, odlučila se baviti književnošću, te je objavila svoju prvu knjigu ‘U sazviježđu snova’, 2011 godine, i planira se baviti pisanjem još mnogo godina. Vjeruje da malo riječi odlično opisuje stvarnost, i stoga sve što bi jos o sebi rekla, misli da je suvišno!

I djeca su žrtve nasilja

USKRAĆENA RODITELJSKA LJUBAV

Bilo bi lijepo kada bi svi roditelji shvatili da su djeca dar sa neba, plod ljubavi između dvoje ljudi, a ne vreća za udaranje, predmet za istresanje bijesa. Isti ti roditelji bi trebali biti srećni što su blagoslovljeni malenim djetetom koje će jednog dana da im bude zahvalno za svako dobro koje su mu pružili. Nažalost, situacija u pojednim domovima nije takva. Često čujem priče kako roditelji tuku svoju djecu, kažnjavaju ih za najmanju grešku, a sve češće svoje frustracije zbog loše materijalne situacije i nezadovoljstva istresaju i liječe na djeci, ni krivoj ni dužnoj.

Takvih primjera je mnogo, a ja ću Vam sada ispričati jedan za koji sam saznala od moje bake, a koji se tiče Milice, njene prijateljice iz mladosti. Milica je sa nepunih šest godina dobila prvi šamar od svog oca kog' je voljela najviše na svijetu. Njen tata prije toga nikad nije bio nasilan prema njoj. Tog' dana je dobio otkaz na poslu, vratio se kući neraspoložen i na njeno pitanje kada će ići u park, odgovorio joj je šamarom nakon kog' je ostala nijema. Djetinjstvo je provela u tišini, plaču i udarcima. Nije imala prijatelje, nikoga da mu se požali.

Sa svojih 16 godina odlučila je da zaustavi svoju patnju i prijavi oca policiji. Da stvar bude gora, niko nije razumio šta ona pokušava da objasni pokretima, suzama i tužnim očima, niti su željeli da shvate i priznaju pravi razlog modrica po njenom tijelu. Opravdali su ih tvrdnjom da je djevojčica nemirna i da se negdje u igri udarila. Patnja i tuga na njenom licu nakon nepoverenja od strane policijskih službenika bila je još veća i bolnija. Za utjehu joj je bila samo činjenica da je pokušala da se spasi, bezuspješno, na njenu žalost.

Par godina nakon toga Milica je upoznala divnog momka uz pomoć moje bake, koji ju je zavolio bez obzira na njen nedostatak koji je „zaradila" u ranom djetinjstvu. Ubrzo su se i vjenčali! Ali, nažalost, trauma koju je ona doživjela i proživjela pretvorila ju je u sliku i priliku svoga oca. Stalno je bila nervozna, neraspoložena, agresivna i nezainteresovana za bilo kakav vid druženja. Čak je i prema svom dragom i razumnom suprugu bila odbojna. Nakon dvije godine braka Milica i Nikola su dobili sina. Luka je bio mirna i vesela beba, ali Milica prema njemu nije osjećala nikakve majčinske dužnosti, izlive iskrene ljubavi i često ga je ostavljala samog u kući, nije ga presvlačila na vrijeme, a o hranjenju da vam i ne pričam. Dječak je je rastao u lošem okruženju, sa lošom majkom i bespomoćnim ocem. Kada je krenuo u školu, patnje su postale još veće. Majka ga je često maltretirala, udarala bez razloga. Svoje frustracije iz djetinjstva ispoljavala je na svom bespomoćnom djetetu, kažnjavala ga je na isti način na koji je njen otac nju. Zbog svoje patnje nije uspjela da nauči šta je istinski odnos između roditelja i djeteta. Nažalost, njen sin je ni kriv ni dužan ispaštao zbog tužne majčine sudbine.

Moja baka, koja je u to vrijeme bila Lukina učiteljica, odlučila je da zaustavi njegovu patnju i jednog dana je otišla da posjeti Milicu. Bijesno je ušla u njihov mali, ali lijepo uređeni stan, te počela da priča.

- „Milice, nije lijepo od tebe ovo što radiš Luki koji je i pored takve bezosećajne majke izrastao u divnog dječaka kog čeka predivna budućnost. Želim da prestaneš da ga kažnjavaš zbog nečega za šta on nije kriv. Ne možeš tako cijeli život da se ponašaš i da tjeraš ljude oko sebe. Ja ti to neću dozvoliti."

Milicine oči su se napunile suzama, a baka ni trenutak više nije željela da ostane pokraj nje, iako je u sebi ona plakala, jer je krivila sebe što nije ranije reagovala. Pri izlasku iz stana čula je reči: „Nisam to radila namjerno, boljelo me je što sam izrasla u takvu osobu i što sam toliko patnje nanijela svom sinu. Nadam se da će mi jednog dana oprostiti! Neću ga više nikada povrijediti."

Moja draga baka se u čudu okrenula i pogledala u nju. Milica je nakon toliko godina opet progovorila i shvatila svoje greške. Prošlo je nekoliko mjeseci od momenta kada su joj i muž i sin oprostili. Od tog dana sve se promijenilo, njihova budućnost je bila ljepša i svjetlija. Svaka promjena dobro dođe, bitno je samo da je pozitivna. Ponekad je potrebno mnogo suza, tuge i nesreće da se desi, pa da stvari dođu na svoje mjesto.

Ne dozvolimo da naša djeca, djeca naših prijatelja ili poznanika dožive ovakvu bol. Nijedno dijete ne treba da se osjeća bezvrijedno, da bude odgajano u uvjerenju da je smetnja, da je krivo za loš život svojih roditelja. Baš suprotno, kažite svom djetetu da je ono Vaše najveće blago i nemojte ga nikada povrijediti!

Foto: Studio TNT

Autorica priče: Vesna Đukić

Vesna Đukić, rođena 14.01.1991.godine u Bihaću. Osnovnu i srednju školu završila u Srebrenici. Od malih nogu voljela je književnost i pisanje ličnih dnevnika. Zaposlena je u Dječijem muzičkom pozorištu Srebrenica kao koordinator tima. U slobodno vrijeme radi kao prevodilac Engleskog jezika. Vesna je uključena u veliki broj aktivnosti, manifestacija koje se dešavaju u našoj zemlji, a i van nje. Boravila je u Austriji u avgustu mjesecu i tamo dobila priliku da stekne dodatno iskustvo koje se tiče filma, montaže i snimanja. U julu mjesecu je radila u centru za djecu sa posebnim potrebama iz Pule i u centru "Los Rosales" iz Mostara. Trenutno pravi manju kampanju za prikupljanje pomoći djeci romske populacije iz Mostara. Trener je iz oblasti: predrasude, stereotipi i diskriminacija, razumijevanje konflikata, identitet i etno-nacionalni identitet, suočavanje s prošlošću, izgradnja mira, uloga polova u društvu, timski rad i zajedničko donošenje odluka.

Uloga obrazovanja

MOJE IME ZNAČI NEVOLJA

Zovem se Tom i sutra punim četrnaest godina. Živim sa majkom i bakom. Baka mi je pričala kako je u njeno vrijeme na televizoru, teškom čak par kilograma, bio u modi crtani film koji se zvao "Tom i Jerry". Tom je bio mačak koji je zadavao silne probleme mišu Džeriju. Mačak Tom je bio "glava kuće", brinuo se da "miševi kolo ne vode". A taj miš, Džeri, nije se dao baš tako lako. Koliko puta bi ga Tom najurio iz kuće, toliko bi se puta Džeri vratio. Koliko puta bi ga pljusno od zid, Džeri bi se toliko puta i digao. I tako. Oni su se ganjali, udarali i svađali. Tom i Džeri. Baka kaže da je crtani bio baš super. Svi su znali za Toma i Džerija, prateći sa užitkom njihove borbene zavrzlame. Da sam ja gledao crtani navijao bih za Toma, jasno. Ne zato što se zove kao ja, već zato što je Tom veći od Džerija i zato što Tom, ustvari, neće do kraja da dokrajči Džerija jer bi mu tada bilo dosadno. Kada bi dokrajčio Džerija do kraja, Tom ne bi imao više koga zafrkavat` i gnjavit`...

Ja sam Tom i više ne živim u svojoj zemlji. Moja zemlja je na sjeveru Evrope, tamo gdje je zima najljepša na svijetu. Mislim da su ovdje zime prekratke, sa nedovoljno snijega. A ljeta su, opet, prevruća. Baka kaže da ne živimo više u svojoj domovini jer je rat. Kaže da su i kod nas nekada vladali harmonija i mir, baš kao i ovdje. Rat u mojoj zemlji „izazvao je", ni manje ni više nego losos, dok je dva desetljeća prije to bio irvas. Sjeverna Evropa obiluje dobrim lososom. I jednog dana, kada smo se napokon složili da su sivi irvasi iz naše zemlje dovoljno važni kao i smeđi irvasi iz susjedne zemlje, neko je počeo pričati o tome kako losos iz naše zemlje nema apsolutno nikakva nutricionistička svojstva. A onda je taj isti losos počeo i da izumire. Slučajnost? Ne bismo rekli.
Onda rat. Tata je ostao se bori za našu zemlju. Za lososovu i našu čast! Čim napunim 18., a to će biti 2049. godine, i ja ću se prijaviti u vojsku. I ja želim da se borim, kao tata. Da ubijam neprijatelje, sve ovako: bub, bum, bum! Da im prosviram glavu i da im grizem uši zubima! Da palim i žarim! Oni će nama naš losos ne valja!

I eto, mi smo sada izbjeglice. Mrzim tu riječ, izbjeglice. Zbog rata smo se morali preseliti u Bosnu i Hercegovinu. Poslali su nas ovamo, jer kažu da je tu najsigurnije. Ovdje nema ni pištolja, ni ratova, ni zategnutih odnosa sa susjednim državama. Užasno dosadna zemlja, znate. Nema mangupa – nema akcije. Niko se ne svađa i svi se glupavo smiješe jedni drugima na ulici. Odmah po dolasku mami su dali posao, ali više je u kući nego na poslu; a kakav je to posao ako radiš tek pet sati dnevno? Mama kaže da je super. A i plata joj je dobra. Mama još kaže i to da se nikada više ne bi ni vraćala, tamo kod nas. Ovdje je niko ne gleda poprijeko i opuštena je. Ne osjeća se drugačije zato što je žena koja ima posao. Glupost! Žene su da budu mame, da kuhaju i brinu o svojoj porodici, a ne da rade i trabunjaju. Tako me je učio i tata! Uf, samo kad se vrati! Bit će njoj i posao i poprijeko... Jedina dobra stvar je ta što mi mama sada kupuje šta god poželim, a to je stvarno cool. Eh, kad bi joj davali novac, a da ne radi – to bi bilo još više cool. Imala bi više vremena da kuha kolače, snima moju omiljenu emisiju o legendama rock and rolla dok sam ja u školi, i da gleda s bakom reality serije...

Mama se, otkad smo tu, vidite, skroz na skroz promijenila. Stalno mi priča o nekom bontonu i lijepim manirima. Pa me još i tjera da se ponašam i ugledam na ove lokalne klince. Koja bezvezarija! Tu se svi klinci igraju zajedno – i dječaci i djevojčice! Idu zajedno i u školu. Vole školu! Da ne povjeruješ. Da nevolja bude još veća, i ja sam morao poći ovdje u školu. To je mnogo strašna i naporna stvar. Svi mi prave nekakve probleme... Ako povučem koju od djevojčica za kosu, odmah mi ide kazna! Vjerujete li vi u to?!? Još ako nekoj dobacim i jednu od mojih "slavnih riječi", koje sam inače prije bez problema govorio djevojčicama, pravac direktorici na neki od dosadnih razgovora koji obavezno potraju. "Tome, zašto zadirkuješ djevojčice? Tome, to se nikako ne smije i ne treba. Tome, moraš shvatiti da su djevojčice jednako važne kao i dječaci. Ovdje ne pravimo nikakve razlike." Bla, bla, bla. Koješta! Djevojčice, pa da još budu jednake s nama!

A što je najstrašnije, ovdje su dječaci još veće djevojčice! Koje su tokukavice samo da vidite... Ni jedan da mi se pridruži u igri mačke i miša, niti da stane u moju odbranu. Oni, ti dječaci, zamislite, igraju fudbal sa djevočicama! Zajedno se igraju svih igara! Igraju se čak i sa lutkicama i sa još nekom igrom za koju sam prvi put saznao ovdje. Igra uključuje knjige! Slušaju muziku zajedno. Neki nose roza odjeću! Dječaci, hej! Totalni haos, kažem ja vama. A predmeti su još veća gnjavaža... Jedan od njih je, između ostalih užasno dosadnih predmeta, i predmet "Ljudska prava". Tu nas profesorica smara kojekakvim pričama o jednakostima između svih ljudi na Zemlji. A utorkom nam neki profa drži predmet koji se zove "Rodne jednakosti". Tu nas uče da djevojčice mogu sve što i dječaci! Da svako može biti ono što želi! Da je lični izbor kako se neko osjeća i ponaša. Da se poštujemo i podržavamo. Da se dječaci i djevojčice mogu voljeti i raditi jednake stvari! Apsolutne grozote nas uče ovdje u školi, kao što vidite. Ponekad pomislim da ova Bosna uopšte i nije na Zemlji! A pored tih obaveznih časova imamo i to neko neformalno obrazovanje. Neformalno obrazovanje? Nikad čuo prije, a

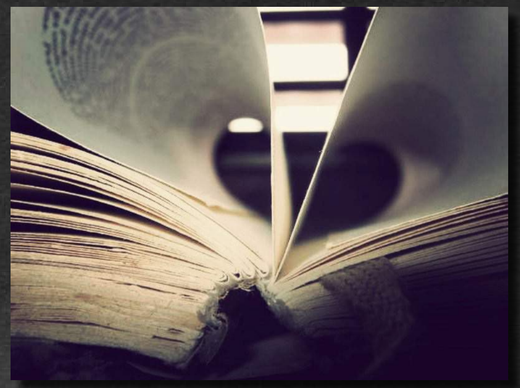

Foto: Mensura Jazavčević

vi? Te časove niste obavezni pohađati, ali, vidi fore, ako pohađaš to utiče na završnu ocjenu. To je kreativno, vele. Ja velim: dosadno, dosadno, glupo i bezveze! Samra, učenica iz mog razreda, predložila mi je, iz vedra neba, da pođem s njom na časove fotografije. Da volim umjetnost fotografije zaključila je po tome što sa sobom uvijek nosim foto aparat. Pošto ti časovi nisu obavezni, ja sam odbio Samrin prijedlog, naravno. Odgovorio sam joj da dođe kod mene na časove fotografije i da ću rado napraviti par portreta njene velike stražnjice, ako me razumijete. Nije mi ništa odgovorila, samo je ljutito okrenula glavu u stranu. A Darko, dječak iz druge klupe dobacio mi je kako sam nepopravljiv. I cijela je stvar izazvala polemiku. Samo što sam tamo nekoj djevojčici rekao da ima veliku zadnjicu. Ha! Sve sami gubitnici. Pojma nemaju. Ma ovdje su vam svi kao nešto fini i sretni, vlada red – totalno neinteresantno. Jadan ja...

I pošto nemam drugara, ja slobodno vrijeme provodim online. Igram „Music war", dopisujem se, visim u virtualnim sobama u nadi da ću tu naići na nekog od starih drugara – jednom sam sreo Johna i obojica smo skakali od radosti. A ponekad mi se javi i tata. Neki dan mi piše kako trebam da čuvam mamu i

baku i da sam sada ja glava kuće. Da motrim na njih "četverim očima". Naravno, tata, pišem mu. Nisam mu rekao da je mama počela „nositi pantalone". Nisam htio dodatno da ga opterećavam, već ću ja to nekako riješiti... Ne spominjem mu ni Samru, ni predmete, ni Darka. Šta da mu kažem? Tata, ima jedna Samra u mom razredu: plava kosa, oči boje trave, malo niža od mene, stalno nosi šarene džempere, dobro igra basketa i sluša bend The Age. I onda taj Darko, koji je očigledno zaljubljen u nju, ispada smiješan. Darko inače nosi pravo moćne patike i ima dugu smeđu kosu, baš kao neka djevojčica. Dobar je u svim predmetima, jedino mu ne ide ide fizičko vaspitanje. Ja tu rasturam, nego šta... Samra i Darko sviraju u školskom bendu. Čuo sam kako Darko jučer govori da bend treba novog bubnjara. Ne zna da u svom razredu ima jednog, i to prvoklasnog! Mene, dabome. Razmišljam o tome da samo upadnem dok drže probu s bendom, sjednem za bubnjeve i ostavim ih zatečene, razjapljene vilice. Vidim Samru kako bali po meni, vidim Darka kojem rastu rogovi od ljubomore. Pa, hej! Sutra ću to i da uradim! Jedva čekam. Ovo je prvi put da jedva čekam u školu...

Svanuo je novi dan. Nastava se napokon završila, ali „prava nastava" počinje na zadnjem spratu...
Lako nalazim učionicu u kojoj vježbaju. Ne kucam.
„Zdravo, zdravo Tom?", Darko.
«Zar ovdje nije neka svirka?», pitam ga ljutitim tonom.
„Ne, mislim da. Ali tek za pola sata. Ja sam došao ranije, uvježbati svoj solo na basu. A, šta ti radiš ovdje?"
«Došao sam da sviram.»
Zbunio sam ga. Gleda u mene „kao tele". Smijem se.
Sjedam za bubnjeve bez pitanja i okolišanja. Počinjem da sviram. Tras, tras, bum dum, dum... Darkov izraz lica postao je još smješniji.

Kada sam napokon završio i došao do daha, shvatio sam koliko mi je ovo nedostajalo. Koliko volim da sviram na pravim bubnjevima, a ne samo onim u „Music War- u"...
„Ti si nevjerovatan, Tom! To je bilo, to je bilo genijalno! O, kada bih ja tako dobro svirao. Ko te naučio sve te trikove? Moraš svirati s nama u bendu. Ide lokalno takmičenje, s tobom je nagrada naša", reče mi Darko.

«Op, op, polako, momčino. Kakva nagrada?»
„Putovanje na Moonstock festival! Za čitavu ekipu. Tri dana rock`n`rolla u Londonu!"
«Ma daj! Pa to je totalni mrak! A, idu li djevojčice? Ne, nemoj mi odgovoriti. Ionako ih mame ne bi ni pustile. A, u najgorem slučaju, kada bi i išle, jednostavno bih se pravio da nisu tu. Hej, kad je takmičenje? Koliko imamo vremena da se uvježbamo? Šta svirate? Ako svirate neki sladunjavi dance – pop, ne računajte na mene.»
Darko se smije i nastavlja: „Naravno, svi. Ako pobijedimo, išao bi cijeli bend. Sa nama bi išao i profesor muzike, znaš Vanju – najbolji lik. Ovako: Samra je vokal, a Esma svira klavijature. Bilo bi smiješno da ih mame ne puste, pa Samrina mama je poznata pjevačica – od nje je Samra i naslijedila glas. Uostalom, bez njih put ne bi imao tolikoga smisla. One su super. Esma je inicijatorka osnivanja, Esma nas je sve i okupila kao bend. Da nje nije bilo ja bih i dalje svirao u jednom dosadnom pop bendu. I, naravno, da ne zaboravim spomenuti i Damira – našeg virtuoza na gitari."

Čudno. Ne vjerujem dok ne vidim. Nisam ni završio rečenicu, a ostatak ekipe se već počeo okupljati u učionici. Začudo, nije im neobično što me vide tu, prijateljski me pozdravljaju i uzimaju instrumente. Stojim kraj bubnja. Darko mi daje znak da sjednem i latim se palica. Kapiram mimiku kao da se poznajemo cijeli život. Počinju sa prastarim hitom, koji je zbog nevjerovatne muzičke i tekstualne snage čak i danas jako poznat, ali koji se baš i ne uklapa u moju viziju cijele stvari oko: školskog benda, škole i njenih učenika i profesora, situacije... Pjesmu, naravno, znam i ja.
Samra samouvjereno počinje pjevati. Ima fenomenalan glas. Darko uopšte nije loš za basom. Esma je „čarobnica za klavijaturom" i ne mogu skinuti pogled s nje. Osmijehnula mi se. Izgleda nevjerovatno cool. Dječak za gitarom jako me podsjeća na moga druga Johna... Stvarno zvuče opako. A i izgledaju. To što bend čine i dječaci i djevojčice daje mu neku novu snagu i jačinu, jačinu koja mi ima logike...
Lako se uklapam, i sada se, polako, cijelim spratom škole šire riječi pjesme Another brick in the wall od Pink Floyda. Ko zna, možda ova cijela stvar i nije toliko loša.

Ilustracija: Filip Andronik

Autorica priče i fotografije: Mensura Jazavčević

Mensura Jazavčević -Mensi rođena je 11. marta 1983. godine u Tuzli gdje je odrasla i stekla obrazovanje. Za sebe kaže da je dijete konformizma i pobune. Ne vjeruje u narodne poslovice, ali vjeruje da čovjek uči dok je živ. Bavi se mnogim stvarima, a najveća strast su joj pisanje poezije i muzičkih osvrta. Hobiji su joj: slikanje, virtualni izričaji, zagovaranje rodne jednakosti i čitanje. Živi i djeluje u Tuzli.

Žene u politici

OD 0% DO RAVNOPRAVNOSTI

Kada se probudi, bosanskohercegovačka žena vjerovatno pravi doručak i kuha kafu. Odlazi na fakultet ili posao. Prethodno možda sprema djecu za vrtić ili školu. Na posao odlazi tramvajem ili trolejbusom. Prolazi pored zagađene rijeke ili udiše smog. Nekada možda razmišlja o prvom ili drugom djetetu i pita se može li ga priuštiti. Kada svoje dijete odvede u kafe ili restoran, zadimljeno je jer se tamo puši. Na poslu se pita hoće li ovaj mjesec primiti platu. Nekada razmišlja o nastavku obrazovanja. Ne zna može li sutra izostati sa posla jer mora otići kod ljekara. Kada ode u zdravstvenu ustanovu, sama, sa djetetom ili starijim roditeljima, stojeći dugo čeka u redu ispred vrata. Po povratku kući razmišlja o svojoj ulozi unutar porodice, braku ili razvodu, i svim pitanjima, izazovima, problemima, sa kojima će se susresti sutra.

Od cijene električne energije uz pomoć koje kuha jutarnju kafu, preko zakona o obrazovanju, zakona o socijalnoj pomoći, gradskom saobraćaju, zaštiti okoliša, pušenju na javnim mjestima, pravima zaposlenih, trudničkom odsustvu, visini poreza, rada zdravstvenih ustanova – prosječan dan u životu žene uveliko je definisan političkim odlukama i političkim sistemom u kom živi.
Zapošljavanje.

Zdravstvena briga. Obrazovanje. Kultura. Stanje ulica, parkova, naselja. Sredstva javnog prevoza. Obdaništa. Okoliš. Rad malih, srednjih, velikih preduzeća. Prehrana. Borba protiv korupcije. Zaštita ljudskih prava. Borba protiv diskriminacije.

Prosječna bosanskohercegovačka žena ima ili želi posao. Ima ili možda planira imati djecu te želi sebi i/li svojoj porodici omogućiti kvalitetno zdravstveno osiguranje, obrazovanje, prehranu, zdrav okoliš, kulturne i sportske sadržaje. Brine se o svojim roditeljima i njihovom zdravlju. Možda planira pokrenuti vlastiti posao. Plaća poreze, električnu energiju, vodu, usluge javno-komunalnog preduzeća i javnog prevoza.

Bosanskohercegovačke žene subjekt su odluka državnih, entitetskih, kantonalnih, opštinskih parlamenata, skupština, vijeća i odbora gdje se donose odluke koje direktno regulišu apsolutno sve gore navedene oblasti, a koje direkto definišu kvalitetu njenog života. Bilo bi stoga za očekivati i zahtjevati da u navedenim organima ravnopravno djeluju, raspravljaju, razmatraju i usvajaju odluke (i) žene.

Usporedimo brojčanu većinu žena u BiH sa njihovim prisustvom u politici: Predsjedništvo BiH – 0% žena, Vijeće ministara BiH – 0% žena, Predstavnički dom BiH – 10% žena, Dom naroda BiH- 13% žena.

Dolazimo do zaključka da su žene u BiH suštinski preglasane, nadglasane, minorizirane i sistemski diskiminirane, dok je kvaliteta njihovog života gotovo u potpunosti definisana od strane muškaraca.

Zato, gdje su žene u politici?

Fotografija: Sabina Ćudić

Autorica teksta i fotografije: Sabina Ćudić

Sabina Ćudić, po zanimanju politologinja, predaje Političke nauke i međunarodne odnose na Sarajevo School of Science and Technology. Studirala je na Towson univerzitetu u SAD-u, zatim na Bolonjskom univerzitetu u Italiji, a trenutno radi doktorsku disertaciju na Institute for Peace Research and Security Policy u Hamburgu u Njemačkoj. Objavljivala je radove na temu prava žena. Sabina je bila svjetska pobjednica Karl Popper debate, kao i članica Americkog državnog debatnog tima. Interesuje ju fotografija, a njen rad se može pogledati na: www.sabinacudic.blogspot.com

Ekonomsko osnaživanje žena

Žene predstavljaju polovinu svjetske populacije i nejednakost spolova postoji u svim nacijama na planeti. Diskriminacija i spriječavanje polovine čovječanstva da dostigne svoj puni potencijal predstavljaju ekonomsku glupost. Uskraćivanje jednakosti i pravednosti ženama i djevojčicama ne škodi samo njima već ograničava i ostatak društva.

U 21. stoljeću žene uživaju više slobode i moći nego ikada prije. Međutim, još uvijek su u podređenom položaju u poređenju sa muškarcima u gotovo svim aspektima života. Globalno gledajući, ženama je uskraćen jednak pristup obrazovanju, zdravstvenoj njezi, kapitalu i odlučivanju u političkom, društvenom i poslovnom domenu.

U gotovo svakoj zemlji žene rade duže nego muškarci ali su manje plaćene i češće žive u siromaštvu. Žene još uvijek čine većinu privremeno zaposlenih radnika u zemljama u razvoju. Kao posljedica toga te žene, koje rade u neformalnim privredama, imaju manje šanse za pristup osnovim uslugama zdravstvene zaštite, obrazovanju, finansijskom kapitalu, političkim imenovanjima, pravima zaposlenih i vlasništva nad zemljom.

Ekonomsko osnaživanje žena zahtjeva snažnu i održivu akciju na unapređenju ženskih mogućnosti i prava kako bi se osiguralo da žene mogu uzeti učešće i da se njihov glas čuje.

URL videa: http://www.16dana.ba/2011/11/ekonomsko-osnazivanje-zena/

Autorica fotografija za video: Zlata Delić

Zlata Delić je rođena i odrasla u Sarajevu. Po završetku srednje škole živjela u Münchenu 6 godina. Stekla radno iskustvo u prodaji i marketingu. Trenutno radi kao direktorica online-shopa „Crash" d.o.o. i uporedo studira Vizualne umjetnosti i komunikacijski dizajn na Međunarodnom univerzitetu Sarajevo. Hobiji su joj fotografija i grafika.

NASILJE NAD LGBT

Homofobija je mržnja ili strah od homoseksualaca koji ponekad dovode do djela nasilja i izražavanja neprijateljstva.

Napadanje i maltretiranje homoseksualne populacije je vrsta zločina mržnje ili govora mržnje. Može se ispoljiti kao verbalno ili fizičko zlostavljanje osoba koje se smatraju homoseksualcima, lezbijkama, biseksualnima ili trans-rodnim osobama (LGTB). Na isti način se maltretiraju heteroseksualne osobe ili osobe neodređene ili nepoznate seksualne orijentacije. Tada se homoseksualna osoba vrijeđa, napada ili ubija zbog svoje seksualne orijentacije. Verbalni napadi na homoseksualce mogu podrazumijevati seksualne uvrede, psovke, zastrašivanja i prijetnje nasiljem. Također, ovi se napadi mogu odvijati i na političkim forumima i uključivati jedan ili više uobičajenih anti-homoseksualnih slogana.

Maltretiranje homoseksualaca podrazumijeva namjerne i neisprovocirane radnje koje se vrše prema žrtvi, ponovljene negativne radnje od strane jednog ili više pojedinaca usmjerene protiv druge osobe, i neravnotežu fizičke ili psihičke moći.

Lezbijska, homoseksualna, biseksualna, transseksualna/rodna (lesbian, gay, bisexual, transsexual/gender) (LGBT) zajednica je jedna od najslabijih i najmanje vidljivih manjina u Bosni i Hercegovini (BiH). LGBT zajednica u Bosni i Hercegovini „nestala" je iz očiju javnosti nakon nasilnih napada na organizatore Queer Sarajevo Festivala 2008.

Kombinacija nedostatka informacija i straha stvorili su atmosferu koja hrani antagonizam prema svemu što je drugačije od uobičajenog. Nakon ovih napada nije više bilo snažnog i vidljivog LGBT aktivizma. Mete napada bile su osobe koje su vodile kampanje za prava LGBT osoba i aktivista, a ipak napadi nisu doveli do krivičnog gonjenja počinitelja.
Ekstremni stereotipi, diskriminacija i homofobija u medijima su i dalje ozbiljan problem. Iako zakonski okvir Bosne i Hercegovine uzima u obzir diskriminaciju na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta ili izraza, ništa do sada nije urađeno da se osigura implementacija tog zakonskog okvira. Prema tome, pojedinci nisu zaštićeni od govora mržnje ili zločina mržnje motiviranih homofobijom.

Jedan očigledan primjer ovakve situacije je nedostatak prijava nasilja (bilo fizičkog, bilo verbalnog) policijskim organima tokom 2011. god.
Sarajevo Open Centre/Sarajevski Otvoreni Centar

"LGBTIQ (Lesbian, gay, bi-sexual, transgender, transsexual, inter-sex and queer) zajednica (zajednica lezbijki, homoseksualaca, biseksualaca, trans-rodnih, trasseksualnih, inter-seksualnih i neuobičajenih seksualnih opredjeljenja) u Bosni i Hercegovini je stigmatizirana, zatvorena i inertna u mnogo aspekata. Samo društvo ne nudi nikakvu podršku pojedincima koji se razlikuju od tradicionalne ideje roda i seksualnosti, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i/ili izraza, što otežava pripadnicima LGBT zajednice da prihvate sami sebe i da osiguraju svoj stil života, i čak i prava i slobode koje imaju kao ljudska bića."
(Slobode seksualnih i rodnih manjina u Bosni i Hercegovini: Analiza relevantne legislative, Organizacija O (Sarajevo, 2005)

Mitovi o homoseksualnosti

***Mit 1**: Homoseksualci se uvijek mogu prepoznati po načinu kako izgledaju ili se ponašaju. Muškarci koji se ponašaju ženstveno mora da su homići. Muškobanjaste žene, sa kratkom kosom i dubokim glasom mora da su lezbijke.*

Istina: Ovi stereotipi miješaju koncept seksualne orijentacije (da li više volite isti ili suprotni spol kao seksualne partnere) sa rodnim ulogama (pokazivanje muževnog odnosno ženstvenog ponašanja). I kao što se velika većina homoseksualnih muškaraca i žena ne uklapa u ove stereotipe, postoji i jedan broj heteroseksualnih osoba koji se uklapaju. Ne postoji precizan način određivanja nečije seksualne orijentacije, osim njihove konkretne seksualne aktivnosti ili priznavanja seksualnih preferencija.

Mit 2: Homoseksualci se nikada ne vjenčavaju. Prema tome, ljudi koji se nikada ne vjenčaju su homoseksualni. Isto tako, ljudi koji se vjenčaju i imaju djecu mogu se smatrati heteroseksualnim.
Istina: Mnoge homoseksualne osobe se vjenčavaju i imaju djecu. Isto tako, mnoge osobe koje se nikada ne vjenčaju su striktno heteroseksualne.

***Mit 3:** U zadnje vrijeme je broj homoseksualaca jako porastao.*

Istina: Učestalost homoseksualnosti je prilično konstantna; međutim, sada su homoseksualci vidljiviji. Kako jača pokret za oslobađanje homoseksualaca, više pripadnika ove populacije je prestalo tajiti svoje preferencije. Mnogo ih je „izašlo iz ormara", odnosno prestalo skrivati svoju seksualnu orijentaciju.

Mit 4: *Homoseksualci stalno nastoje preobratiti heteroseksualne osobe u homoseksualne.*

Istina: Isto kao što će neki heteroseksualci pokušati zavesti homoseksualce, bude i homoseksualaca koji pokušaju zavesti heteroseksualce. Međutim, velika većina homoseksualaca ne pokušava takvo zavođenje. Malo je vjerojatno da će homoseksualci flertovati sa nekim kome, kako se čini, nisu privlačni. Kao što je slučaj sa većinom ljudi, ponekad i homoseksualci mogu pomiješati prijateljstvo sa seksualnom privlačnošću, i mogu djelovati na osnovu te pogrešne pretpostavke.

Mit 5:*U Bosni i Hercegovini nema homoseksualaca, to je zapadnjačka bolest.*

Istina: Homoseksualci, kao i heteroseksualci, biseksualci i transseksualci postoje u baš svakom društvu na svijetu. To nije bolest i nije uključena ni u jedan Kodeks medicinske dijagnostike u Evropi.

Fotografija: Ida Serdarević

U junu 2011., Vijeće za ljudska prava Ujedinjenih nacija usvojilo je prvu rezoluciju o „Ljudskim pravima, seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu" čiji je cilj borba protiv diskriminacije koja postoji u cijelom svijetu, a koja se zasniva na seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu. Ova rezolucija predstavlja prvi poziv za okončanje seksualne diskriminacije u svijetu i uključivanje tog cilja među „prioritete" Ujedinjenih Nacija).

Autorica fotografije: Ida Serdarević

Ida Serdarević je rođena 1.8.1991. godine u Sarajevu, završila je Prvu bošnjačku gimnaziju a sad studira na International University of Sarajevo, druga godina na odsjeku Visual Arts & Communication Design. Bavi se fotografijom i želi biti grafička dizajnerica.

Mediji i rodno zasnovano nasilje

OGLEDALO ME ČUDNO GLEDA

Šta mi fali?, pitala sam je, onako, pompezno.

"Pompezno" je bila nova trendy riječ u školi. Uvijek je tako. Novi mjesec – nova riječ. Nove patike, nova torba, nova šminka... Nova moda.

"Ne fali ti ništa, imaš viška", uz zadirkujući osmijeh, zvonkim glasom, rekla je Džana.
Nisam joj ništa odgovorila. Nisam se sjetila pravih riječi. Mogla sam joj reći: a ti si mi nešto kao zgodna, ili zašto to tebe toliko zanima – da nisi ljubomorna što se Sanjin "zagledao" u mene, a ne u tebe? Mogla sam reći i "bolje da ljulja nego da žulja". Mogla sam reći i to da, kako mene ne zanimaju te površne stvari, ja sam intelektualka. Mogla sam reći da tako ne razgovaraju najbolje prijateljice... Mogla sam, ali nisam. Nisam, jer sam i ja počela primjećivati te svoje odvratne kilograme. Nisam, jer kud god da se okrenem, svi su mršaviji od mene. Nisam, jer i moja najdraža pjevačica ima idealnu kilažu koja je svaki put, u svakom novom muzičkom spotu još bolja, sve tanja i privlačnija. Nisam, jer traperice mi ne stoje kako bi mi trebale stajati, kako stoje Kate Moss. Nisam, jer potajno zavidim Džani što su je pozvali u "Love model" agenciju.
Nisam, jer je u modi biti mršav.

I to je svim djevojkama zajedničko. Uvijek je nešto pogrešno. Ako imamo dobre ocjene – dosadne smo štreberke. Ako ne učimo dobro – kategorično i vanvremenski smo glupe. Ako nosimo usku odjeću – "lake" smo cure. Ako nosimo široku – krijemo salo... Uvijek, uvijek je nešto...

Mama mi je kupila torbu. Torbu "u koju može sve stati", tako je rekla. Mrzim kada mi kupuje stvari bez mog prisustva, uvijek pogriješi. Nije joj jasno da jako moram paziti kakvu torbu, kakvu odjeću, ma kakvo sve nosim u školu. Takva su pravila. "U torbu ti mogu stati sve knjige a, gledaj, ima i ovu pregradu da tu staviš užinu." Eh, tu mi je mrak na oči pao. Rekla sam joj da torbu komotno može baciti, zalupila sam vrata svoje sobe i zaključala ih. Pojačala sam muziku "do daske", pokrila lice rukama. Pjesma je govorila o toj jednoj Jozefin, djevojci koja lomi muška srca, djevojci čija je figura "kao mjesečev luk", djevojci koja ima "Zemlju pod nogama". Plakala sam. Ja sam htjela biti ta djevojka. Ne želim petice u školi, ne želim da budem "slatkica", ne želim torbu sa pregradom za užinu. Želim biti manekenka "Love models- a", želim da mi zavide na "dječačkim jagodicama" na licu, želim da moje noge budu kao kod Nadije koja reklamira novu liniju boho odjeće.
Želim da budem mršava. Želim da budem zgodna.

I odjednom, "nešto me trgnulo" iz depresivnih misli. Riječi pjesme uvlačile su se u moje biće, dopirale sve dublje, do srca, do mozga... "I ti možeš biti ona. I ti možeš učiniti sve. I ti možeš..."

Tako je. Smršat ću! Pa to je barem lako. Ako mi je bilo lako naučiti matematiku za peticu, ovo će biti šala. Pa šta je tu teško, ustvari? Manekenke "vrate liniju" poslije poroda, za mjesec dana, a ja, šesnaestogodišnjakinja, da ne mogu smršati? Osmijeh mi je ispunio lice. Od danas pazim šta i koliko jedem. A džeparac koji skupljam za nove patike potrošit ću na one tablete za mršavljenje koje stalno reklamiraju na televiziji. Ne mogu da budu loše, kada su tako skupe. I kada ih reklamira Sana Vox! Sve sam isplanirala. Izbaciti: kruh, šećer, masno, užine, večeru... Obroci ne smiju biti veći od onoga što mi

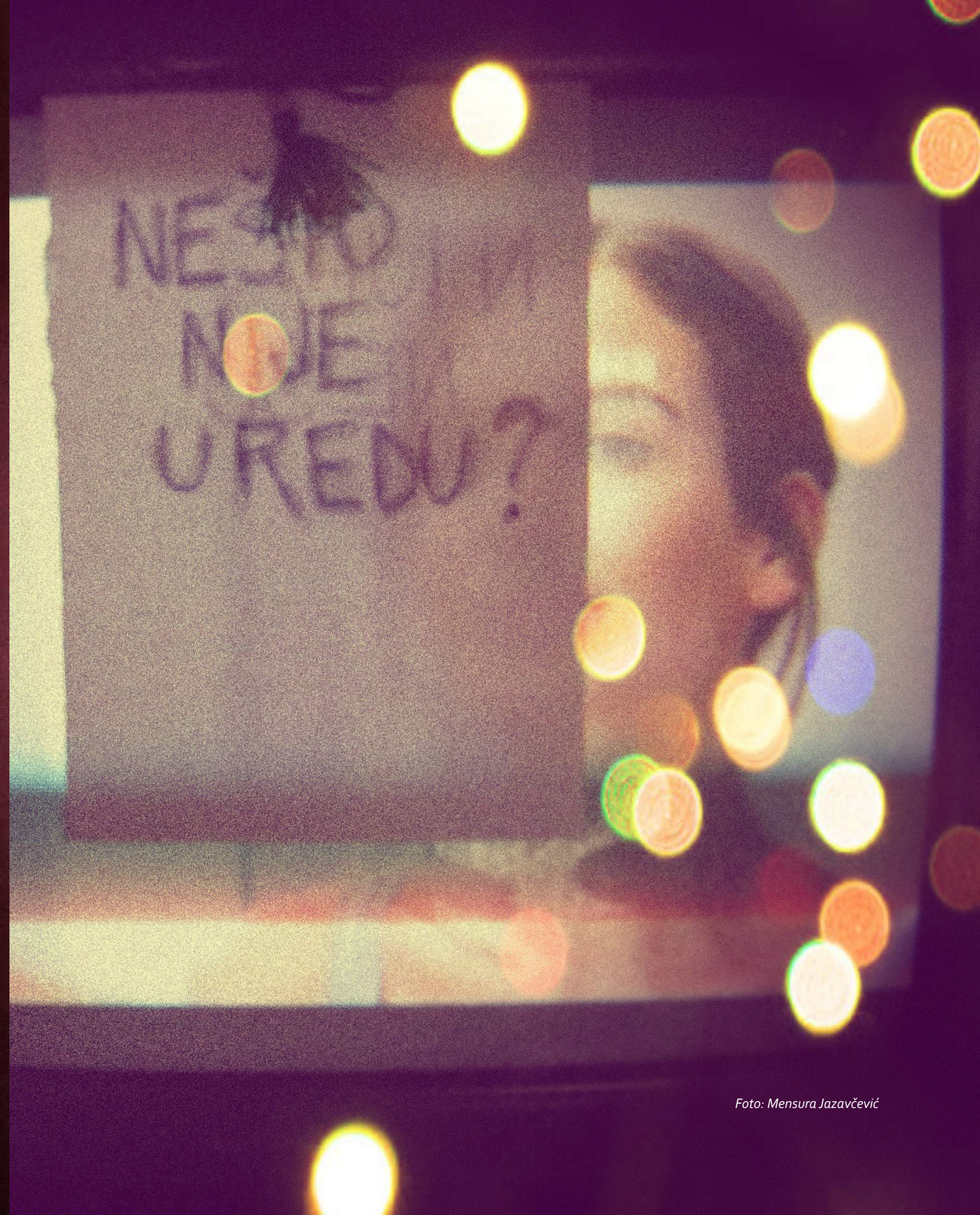

Foto: Mensura Jazavčević

stane u šaku. Svaki dan vaganje i mjerenje. U slučaju nemogućnosti da izbjegnem jesti nešto što ne smijem uvijek postoji ono "dva prsta u usta". I nisam počela sutra dan. Počela sam taj dan. Te sekunde. Nije trebalo dugo da shvatim da ću, jedino tako, biti sretna. Sretna i zgodna. Otvorila sam oči...

I šta je bilo onda? Da vam pričam šta je bilo između? Da vam pričam kako sam za par mjeseci skinula dobrih dvanaest kilograma? Kako sam dovela liniju do perfekcije? Kako mi je odraz u ogledalu postao bolji? Kako više nije postojala reklama ili muzički video kojeg sam posmatrala sa mišlju: ja nisam takva, ja nisam kao one. Da vam pričam kako me, ipak, nisu pozvali u "Love model" agenciju? Kako vremenom više nije bilo potrebno gurati prste u usta – otrovi su izlazili sami. Kako više nisam htjela imati prijatelje? Kako sam bila sretna? Nisam bila sretna. Ogledalo me čudno gledalo. Djevojke sa TV- a i dalje su bile zgodnije i ljepše od mene. Bila sam i dalje debela. I?

I šta onda? Da vam pričam šta je bilo dalje? Kako se moje tijelo i dalje nije uklapalo u ideju o ljepoti? Kako sam razbila ogledalo? Kako sam postajala sve depresivnija? Kako sam popustila u školi? Kako sam završila u bolnici? Kako sam i dalje osjećala težinu... Težinu koja bi, kada bih pokušala hodati, učinila da padnem. Težinu zbog koje više nisam bila u stanju, ni sama, otići do toaleta. Težninu svih onih riječi i slika koje se pojave u mojoj glavi kada razmišljam o svome tijelu.

Da li trebam da vam pričam o tome? Da li trebam da krivim sebe i svoje slabosti zbog svega što mi se dešava? Da li trebam da umrem? Da li trebam postati neko drugi?
Ipak, jedno je pitanje bilo glasnije, jedna misao je bila jača.

Da li je vrijedno?
Ja trebam živjeti.

Ja trebam biti ja. Ja i nitko drugi. Ja, divna. Ja, posebna. Ja, sa manama. Ja, sa vrlinama. Posebna ja. Ja, voljena. Samouvjerena ja.

Kucanje moga srca nadjačalo je moje misli, ili je to ipak bilo mamino kucanje na vratima. Otvorila sam oči... Pjesma se završila. Televizor ugašen. Ogledalo nerazbijeno. Ne želim biti tamo. Ovaj put ja sam doista otvorila oči. Bila sam i dalje tu, ja sam i dalje bila ja. Kilogrami su i dalje bili tu, ali nešto je falilo. Težina. Težina je nestala... Zazvonio je telefon.

"Hej, izvini za ono jučer. Ne mislim da si debela. Mislim da si krasna.", Džana.

Znam da ne misliš tako, prijateljice. A ne mislim ni ja, više, a to je ono najkrasnije.

Od danas ja gledam ogledalo.

Foto: Studio TNT

Autorica priče i fotografije: Mensura Jazavčević

Mensura Jazavčević -Mensi rođena je 11. marta 1983. godine u Tuzli gdje je odrasla i stekla obrazovanje. Za sebe kaže da je dijete konformizma i pobune. Ne vjeruje u narodne poslovice, ali vjeruje da čovjek uči dok je živ. Bavi se mnogim stvarima, a najveća strast su joj pisanje poezije i muzičkih osvrta. Hobiji su joj: slikanje, virtualni izričaji, zagovaranje rodne jednakosti i čitanje. Živi i djeluje u Tuzli.

Žene na selu su posebno ranjiva grupa

Žene na selu su više marginalizirane nego žene u gradu, što je posljedica njihovog nižeg nivoa obrazovanja i tradicionalnijeg društvenog okruženja.

Žene na selu imaju ograničen pristup vlasništvu nad imovinom i zemljom, te obuci, modernim tehnikama poljoprivredne proizvodnje, sredstvima za finasiranje i opremi, što znači da moraju naporno raditi, a malo zarađuju.

Žene na selu uglavnom rade u poljoprivredi, kao nekvalificirana radna snaga. Još jedan faktor koji ograničava napredak žena na selu je njihov ograničen pristup institucijama i društvenim mrežama koje bi im mogle pomoći da igraju važniju ulogu u odlukama koje utječu na njihov život.

U Bosni i Hercegovini je ruralno siromaštvo jako rašireno, i žene na selu su „nevidljive" u službenim statistikama zaposlenosti i vlasništva nad imovinom. Ruralna područja su suočena sa izazovima kao što je veće siromaštvo, manja pokrivenost zdravstvenim osiguranjem i slabiji pristup zdravstvenoj skrbi i pružateljima socijalnih usluga. Sve to skupa čini da problemi sa kojima se suočavaju osobe izložene nasilju u obitelji budu još teže rješivi.

Tradicionalna kultura u ruralnim zajednicama može učiniti da je ženama još teže potražiti pomoć. Zajednice gdje muškarci i žene najčešće ostaju unutar svojih tradicionalnih uloga, gdje ljudi izbjegavaju tražiti pomoć, i gdje je manja svijest o nasilju u obitelji i njegovom utjecaju na žene i djecu, su zajednice gdje je osobama izloženim obiteljskom nasilju još teže potražiti resurse koji su im potrebni.

Ruralno siromaštvo je posebno značajan problem kad se radi o nasilju u obitelji. Siromaštvo uveliko doprinosi povećanom stresu u obitelji i ograničava mogućnosti žrtve da napuste nasilnog partnera, odnosno člana obitelji.

Osobe izložene obiteljskom nasilju u ruralnim sredinama koje žive u siromaštvu i, na primjer, nemaju mogućnost prevoza, možda ne mogu otići do rođaka ili prijatelja i potražiti sklonište. Žrtve obiteljskog nasilja u ruralnim sredinama koje žive u udaljenijim mjestima mogu se suočavati sa teškoćama pristupa zdravstvenoj zaštiti i drugim uslugama zbog nedostatka prevoza ili lošeg vremena ili stanja na putevima. Vrijeme dolaska pomoći je u ruralnim sredinama općenito duže.

Foto: Studio TNT

Asocijacija Medica Zenica:
ISKUSTVA U RADU SA ŽENAMA I DJEVOJKAMA U RURALNIM PODRUČJIMA

U radu sa ženama iz ruralnih sredina *primijećeno je da one vrlo često izražavaju stereotipna uvjerenja i nefleksibilne stavove u pogledu rodnih odnosa. U većini slučajeva muž se smatra središnjom figurom koja se mora slušati i udovoljavati. Nasilje u braku se gleda kao „normalna" pojava koju žene ne toleriraju dobro, ali se ipak opravdava kao neka vrsta nasilja koje se prenosi sa generacije na generaciju: „Moja je majka govorila: kroz šta sam ja prolazila, ovo što se tebi dešava nije ništa." Često se dešava da žene u ruralnim sredinama ne prepoznaju neke oblike nasilja, kao što je silovanje u braku, psihološko nasilje, itd.*

Najveći problem su tradicionalni običaji koji se i dalje njeguju *– nepisana pravila (na primjer da je ženino samo da rađa djecu, da muška djeca trebaju ići u školu, a ženska ne, da se ne treba suprotstavljati muškaracima, da žene umjesto toga trebaju šutjeti i trpjeti, itd.) koja je jako teško promijeniti jer su postala dio svijesti. Tokom našeg rada sa ženama iz ruralnih sredina primijećeno je da se djevojke udaju mlade, i da ih roditelji pripremaju za brak tako što ih upozoravaju da „slušaju" svog muža i njegovu porodicu, da im se ne suprostavljaju i da im udovoljavaju.*

Ponekad i drugi svjedoci ohrabruju i opravdavaju nasilničko ponašanje prema ženama (npr. svekar, svekrva), te ohrabruju sina da nauči ženu koga ima da sluša. Sa druge strane, kada žena odluči potražiti pomoć i zaustaviti nasilje, ne biva uvijek podržana u tom nastojanju, čak ni od strane vlastite obitelji, i često se optužuje da je sama kriva za nasilje jer nije slušala i radila je nešto protiv volje svoga muža.

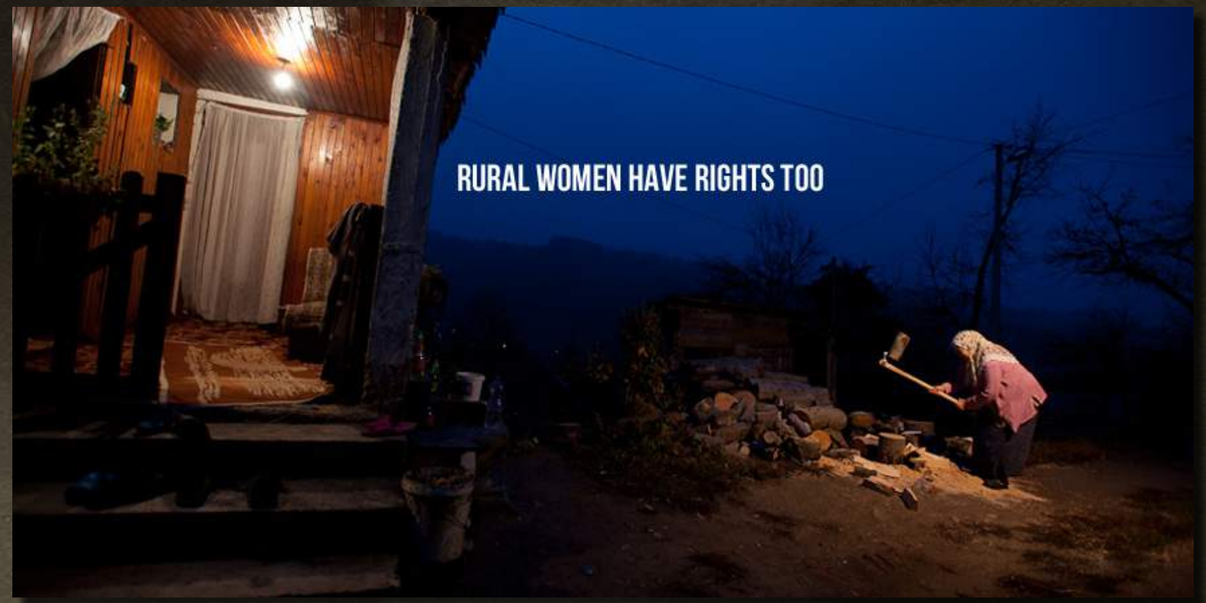

Foto: Studio TNT

Podizanje svijesti o nasilju u ruralnim područjima je jako važno i neophodno, kako bi buduće generacije odrastale u obiteljskom okruženju bez nasilja i kako bi se reducirao fenomen opravdavanja nasilja različitim običajima i tradicijama. Jako važan dio šire inicijative za osnaživanje žena u ruralnim sredinama u Bosni i Hercegovini je kampanja „RAVNOPRAVNO!" koju vodi Gender centar Republike srpske sa ciljem podizanja svijesti o važnosti uloge žene u ruralnim sredinama. Kampanja je pokrenuta 2009. godine i nastavlja se i u 2011. uz podršku agencije UN WOMEN.

15. oktobar je Dan žena na selu

Svjetski dan žena na selu predstavlja za žene na selu i njihove organizacije fokusnu tačku za podizanje profila ruralnih žena, senzitiziranje i vlade i javnosti o njihovoj krucijalnoj, a ipak uveliko neprepoznatoj ulozi i promoviranje akcija podrške ženama na selu. Žene na selu u cijelom svijetu imaju važnu ulogu u postizanju sigurnosti hrane i razvoja i stabilnosti ruralnih područja. Njihov vitalni doprinos društvu u velikoj mjeri ostaje neprimjećen.

15. oktobar je Svjetski dan žena na selu
Svjetski dan žena na selu ima za cilj promijeniti ovakvu situaciju, tako što će barem jednom godišnje izvući žene iz njihove neprimjetnosti – kako bi se podsjetilo društvo koliko duguje ženama na selu i pridodala vrijednost i odalo priznanje njihovom radu.

Djeca rade što djeca vide

Hej ti, ja sam dijete! Nemoj da misliš da to što sam ja mali ne znam i ne razumijem šta se ovdje dešava! Ja nisam jedno dijete, ja sam bilo koje dijete, jer sam siguran da ovo što se dešava meni doživljavaju i druga djeca! Dobijem batine što bacim papir ili žvaku kroz prozor, a moja starija seka to isto radi, ali njoj niko ništa. Dobro, dobijem pljusku, ok, zaslužio sam, a onda mama više na mene da bi mi „utuvila neke stvari u ovu moju blesavu glavu".

Kada ja to isto pokušam „utuviti" mom drugu u njegovu glavu, on se naljuti na mene i neće sa mnom da priča. Onda sam zbunjen i ne znam kako drugačije da mu kažem da veliki kamion ne može proći ispod mosta koji smo skupa napravili, osim da glasno pričam, jer jedino tako će bolje razumijeti i naučiti.
Nešto slično je uradio i tata kada me uhvatio da pušim cigaru u dnevnom boravku. Pitao me: Gdje si to naučio i vidio, sram te bilo? Ja sam se počeo smijati, bilo mi je čudno kako može postaviti tako smiješno pitanje. Čuj, gdje si vidio i naučio? Pa, tata, od tebe sam i vidio i naučio, ti si čak i rekao „da ti mogu uzeti sve, samo da ti imaš za cigara i tebi dosta". Šta sam ja znao da to smrdi i da ću od toga mnogo kašljati. A on tako uživa u tome, kada sam ja tu, da sam prosto pomislio kako je to slađe od čokolade.

Prije par dana seka me vodila u kino i tu smo sreli jednu njenu prijateljicu kojoj je ona rekla sa velikim osmijehom na licu „ej, gdje si ti, kučko?" i ova ju je zagrlila i poljubila. Međutim, kada sam ja to rekao našoj tetki koja je došla u goste, dobio sam takvu pljusku da mi se zanebesalo u glavi. Nisam ja kriv što nisam znao šta znači ta, kako saznah kasnije, i to na poprilično bolan način, jako ružna i uvrjedljiva riječ. Ma, vala, i ta tetka kad dođe stalno priča o tome šta misli o ovome, šta misli o onoj, šta je jedna njena komšinica uradila, šta je neka stara mamina prijateljica proživjela... Kada ja hoću njoj da kažem kako njen potencijalni zet krade auta, jer sam čuo kako mama i tata pričaju, dobijem kaznu i otjeraju me u sobu jer sam tračara i izdajica. A samo sam htio da podijelim tajnu koju ja znam, a moja tetka „ne bi nikom više pričala", baš kao što je obećala i onim tetama.

Kako ja da sada izbjegnem batine i kazne kad oni pričaju o lošim stvarima sa toliko strasti i ljubavi? Sjećam se, prošle sedmice me jedna djevojčica izazivala što sam naopako obukao majicu. Stvarno to više nisam mogao trpiti i napravim joj nešto što sam vidio od mog starijeg brata. On to zove „indijanska vatra". Često to vježba na svojoj ženi kad im ja dođem u goste, jer ona mora da uradi nešto loše dok onako zastenje kad on to napravi. I ja sam to želio za onu djevojčicu, a zaradio sam pola sata kod pedagogice kako se to ne smije raditi. Drugi put kad odem kod brata i vidim da to radi, ja ću njega poslati pedagogici pa nek on sluša kako se to ne smije i ne valja raditi. No, kao što sam rekao, nisam sam.

Kod pedagogice je bio dječak koji je psu lutalici u krugu škole stavio petardu u usta. Užas, znam, ali nije on kriv što je slušao oca koji je stalno govorio kako bi on sve lutalice pobio sa samo petardom a ne metkom i kako su opasni i gadni. Ipak njegov otac zna najbolje, zar ne? I onda nama kažu da više djeca nisu što su nekad bila. Ja kažem, ni roditelji nisu što su nekad bili. „Prije nego izvadite trunku iz oka bližnjeg svog, postarajte se za balvan u oku sopstvenom„, kaže Sveto pismo, dragi moji odrasli...

Foto: Studio TNT

Autorica priče: Edisa Avdić

Edisa Avdić je studentica ttreće godine Filozofskog fakulteta u Sarajevu, Odsjeka za pedagogiju i Katedre za historiju umjetnosti. Uživa u radu s djecom za koji kaže da ju opušta i inspiriše. Historija umjetnosti je njena velika ljubav i njeno utočište u kojem pronalazi mir, odgovore i snagu za borbu protiv bezlične sadašnjosti. Voli putovati, čitati i slušati muziku. Smatra da je upoznavanje novih ljudi i kultura jedan od načina da se ljudi približe i uvide koliko su slični i koliko ih zaista muče isti problemi. Njen moto je „ako činim dobro, osjećam se dobro. Ako činim lose, osjećam se loše". U budućnosti se, za početak, nada da svijet ipak neće završiti 2012., te da ćemo postati, ako ne pametniji, onda bar malo sretniji.

Pravi muškarci zauzimaju stav protiv nasilja

Prestanak nasilja je za dobro i muškaraca i žena.

Prečesto su dječaci i mladići izloženi primjerima seksističkog ponašanja. Prečesto se dječaci i mladići uče da izjednačavaju muževnost sa korištenjem nasilja i dominacijom nad ženama. Prečesto drugi muškarci prihvataju takvo ponašanje šutnjom i tolerancijom, što samo dodatno normalizira rodnu nejednakost i negativne stereotipe.

Nasilje kao društveni fenomen vezano je za izgradnju muškog identiteta u našem društvu. Ono čini dio procesa socijalizacije muškaraca u mnogo većoj mjeri nego što je to slučaj sa ženama. Iako korištenje fizičkog nasilja u našem društvu gubi na legitimnosti, mnogi muškarci mu i dalje pribjegavaju.

Neki muškarci koriste nasilje prema ženama i, iako eventualno u različitim oblicima, koriste ga i za rješavanje konflikata sa drugim muškarcima. Stoga neki koriste nasilje smatrajući ga legitimnim i djelotvornim sredstvom rješavanja konflikata. Međutim, nasilje između muškaraca nema ona kulturološka ograničenja koja definiraju nasilje nad ženama.

S druge strane, postoje i mnogi muškarci kojima je neugodno biti izjednačen sa stereotipima i nasilnim ponašanjem prema ženama, i intervenirali bi kad bi smatrali da će ih drugi muškarci podržati. Jednako tako, muškarci mogu biti duboko pogođeni nasiljem počinjenim prema ženama do kojih im je jako stalo.

Šta je pozitivna muževnost?

Pozitivna muževnost je zamišljena kao način da se bude muškarac koji se fokusira na suosjećajne, zdrave i odgovorne stavove i ponašanja u svim odnosima.

Pozitivna muževnost definira muški socijalni identitet koji je zasnovan na inherentnim ljudskim instinktima da voli, da mu je stalo, da bude osjetljiv. Ona predstavlja zdravu alternativu tradicionalnim muškim privilegijama, nasilju, dominaciji i izolaciji.

Muškarci igraju važnu ulogu kao očevi, prijatelji, oni koji donose odluke, lideri u zajednici i u mišljenju, u dizanju glasa protiv nasilja nad ženama i osiguranju da se tom pitanju posveti prioritetna pažnja. Jednako je tako važno to što muškarci mogu poslužiti kao pozitivan uzor za mladiće i dječake na osnovu zdravih modela muževnosti.

Moramo poticati mladiće i dječake da postaju zagovornici koji nam trebaju. Trebamo promovirati zdrave modele muževnosti. I previše mladića još uvijek odrasta okruženo zastarjelim muškim stereotipima. Pričajući sa prijateljima i vršnjacima o nasilju nad ženama i djevojčicama, i djelovanjem da se ono okonča, mogu pomoći da se prekine sa ponašanjem koje je ugrađeno u mnogo generacija

Autor fotografija: Eldin Hasanagić

Eldin Hasanagić rođen je 09.01.1981. godine. Živi i radi u Sarajevu kao grafički dizajner i fotograf. Fotografiju upoznaje preko grafičkog dizajna i posljednjih 6 godina intenzivno uživa u njenom društvu. Član je foto kluba "Valter" i Asocijacije za umjetničku fotografiju u BiH.

Nasilje je problem cijelog društva

PILOTKINJA

Da, bila je i tužna i nesretna i jadna, ali nije više. Hej, čovječe, pa ne biraš ti kad, kako i zašto ćeš se roditi. Bori se i budi zahvalan na onome što imaš i onome što jesi.

Rođena je u porodici kao prvo dijete. Mama je godinama s nestrpljenjem čekala da dobije upravo tu ulogu, jer je i brak prije okončala zbog nemogućnosti začeća s tim čovjekom. Udala se za drugog muškarca i na svijet je došla ona, lijepa djevojčica krupnih nebesko plavih očiju. Tročlana porodica živjela je u dva sobička, mali prostor ali možda dovoljan za sreću. Nakon četiri godine u tom njihovom kutku svemira pridružila se četvrta članica, a potom i peta. Roditelji i njihove tri kćerke, baš kao tri pahulje, mile, drage i vjetru susretljive. Sve liči na bajku, ali život nije izmišljena priča, nego stvarna borba s preponama.

Otac je radio, ali za sebe, ne tako težak fizički posao. Ono što bi zaradio, usput bi i popio. Kući ne bi ni dolazio kad primi platu, ali onda kad isprazni džepove i dobije koju modricu, e onda bi došao i pravio teatar u kući. Glavne uloge bili bi njeni roditelji. Šteta što je tematika tih predstava bila nasilni fizički obračun s njenom majkom. A žena, nemoćna, prepuštala bi se udarcima tog pijanog nasilnika, kome je ona bila kriva zato što je popio platu, nesretan u životu ili bilo kojeg drugog razloga. Kadkad su te predstave imale drugačiji scenario, letjeli bi zanrznuti pilići u ženinu glavu, razbijani su tanjuri zbog neukusne supe, provodile bi se noći kod komšija, jer je istjerivana iz kuće sa svoje tri djevojčice. Njihovi praznici smijeha bili bi onda kada otac ne bi ni došao kući. Tužno, ali istinito. Rođendanske proslave svojim princezama organizirala bi mama.

I tako, sjeća se najmlađa svog desetog rođendana. Mama je napravila tortu i došli su prijatelji i prijateljice na druženje. Bilo je veselo taj dan, dječiji žamor i graja ispunili su zidove turobne sobe. Ali naveče, naveče je bilo suza i vriske. Pojavio se otac nakon tri dana „službenog puta" i uništio lijepo sjećanje na deseti rođendan. Tu galamu čula je prijateljica iz susjedstva, koja je sutradan, dječije, nevino upitala, šta je bilo, a desetogodišnjakinja je samouvjereno odgovorila da je vriska uzrokovana rođendanskim veseljem. Zašto? Pa pitale su se i one zašto su osuđene na život u strepnji i strahu, zašto uvijek, ama baš uvijek moraju oprezno da se smiju. Sve ženske i muške poslove u kući obavljala je njihova majka; prala, kuhala, cijepala drva, popravljala već dotrajalu stolariju. Nije radila, ali nakon dugog vremena neplaćanja računa bila je prinuđena boriti se za opstanak. Čistila je u marketu i nije je bilo stid, jer je nastojala časno i pošteno svojoj djeci obezbijediti pristojan život.

Srednja po godinama, tad već petnaest godina stara, krenula je na ekskurziju, i za to se majka izborila: zadužila se kod komšinice kako bi i njena djevojčica išla sa vršnjacima. On je obaviješten da ona ide, valjda treba da zna gdje su njegova djeca. Prije polaska na nezaboravno putovanje, dolazi i ulazi u autobus. Jedino čega se ona sjeća jesu bombone, koje je donio i pijanim crvenim očima zaželio sretan put svom djetetu. Bilo je stid njenog oca i cijelog autobusa u kojem je zavladao muk. Sve lijepo što je doživjela i vidjela na ekskurziji izbrisano je kesicom bombona. Ponekad je taj stranac u kući sazivao društvo, koje bi uz alkohol i glasnu muziku igralo karte i uživalo u životu. Jedine tri majčine zrake sunca, prkosile su takvim situacijama i vremenu i bez ometanja nastavile bi sa svojim domaćim zadacima. Mlada djevojka upisala je fakultet, i njeno

Nasilje je problem cijelog društva.
Otvori oči.

sklonište bile su knjige. I dok je ostalim studentima jedina briga položiti ispite, ona je njihovim pripremama pristupala kao naučnim radovima, jer je to bio jedini bijeg od surove svakodnevnice.

Njen otac i ne zna da je upisala fakultet, dolazi kući i na repertoaru je predstava. Ko zna koja je ovo repriza? Januar, vrijeme ispita. Molila je majku da ne zove policiju, ali je komšija preduhitrio nastojanja žene, koja je krvavog nosa i usana ležala i krvlju prljala taj snježno bijeli prekrivač. Kako samo bole te crvene mrlje i kvare zimsku idilu. Otišli su u policijsku stanicu kako bi dali izjavu. Majka je zbrinuta i pružena joj je prva pomoć. Ona sutra ima ispit, ali ne misli sad o tome, samo želi da se završi taj mukotrpni razgovor. Položila je ispit iz matematike, ne zna ni ona kako se skoncetrisala na te brojeve, koji su njenim kolegama zadavali brige. Mamina bolest, e to je pogodilo djevojke, kojima je još uvijek bila potrebna učiteljica života. U nevjerici je slušala doktora koji je saopštavao da je dijagnosticiran rak, koji je uzimao dio po dio njihove majke. Borila se neko vrijeme bespomoćno, ali je popustila pod jedinom istinskom borbom, sudbinom, a ne borbom vođenom između fizički jačeg i slabijeg.

Jedne jesenske novembarske noći usnula je mlada djevojka sebe u nebeskim visinama. Ona, Pilotkinja, njena posada... putuje u nepoznato. Zamišljala je kako se te nebeske lađe utrkuju, a ona je na najbržoj i stiže do još neotkrivenog mjesta. Znala je da nakon mamine smrti preuzima kormilo u svoje ruke i plovi nepreglednim prostranstvom. Diplomirala je na kontroli zrakoplova, ispunila je svoju i majčinu želju i sada će ona da vodi svoje mlađe sestre u svom avionu.

Oca su napustile, pa nije njima taj čovjek ni potreban jer, za svoje dvadeset i dvije godine, nije upoznala čovjeka koji nosi titulu njenog oca. Staratelj mlađim sestrama je ona, na roditeljske sastanke odlazi ona, suočava se sa problemima pubertetskog perioda svojih sestara, spremna da igra ulogu koju je dobila. Oca ne mrze te tri pahuljice, samo žale što je on loš čovjek. Ponovo se oženio, možda se neće isto ponašati prema toj ženi, jer i ona je ipak samo žena, krhka i nježna, fizički slabijeg pola. Ma, ko zna?

Plavooke majčine ljepotice žive u kući koja nije njihova, iznajmljena je za stanovanje, plaćaju kiriju, režije, školovanje, hranu.. i sve to od stipendija, mamine penzije i socijalne pomoći, ali su sretne. Pilotkinja sa svojim kopilotkinjama u posadi još uvijek ne prima muškarce, možda zato što nisu dovoljno dobri i snažni da ih odbrane od vremenskih nepogoda. Život ih je naučio da čekaju, doći će i oni koji zaslužuju biti heroji za ove tri heroine.

“Više ljudi nego ikad prije je u mogućnosti da ostvari svoja prava na slobodu mišljenja i govora bez utjecaja sa strane, kao i da traže, primaju i dijele informacije i ideje zbog postojanja društvenih medija. Mogućnost širenja informacija i ideja je u rukama svakoga ko posjeduje mobitel ili pristup Internetu.
Ideje izražene u Univerzalnoj povelji o ljudskim pravima, usvojenoj prije 63 godine se danas mogu širiti dalje i brže nego ikada do sada.”

Michelle Bachelet, izvršna direktorica UN WOMEN

Autorica priče: Nermina Hadžiomerović

Nermina Hadžiomerović rođena je 1989.godine u Zvorniku. Srednju muzičku školu i gimnaziju završila je u Sarajevu. Studentica je četvrte godine Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Aktivistkinja je u Incijativi mladih za ljudska prava i članica Evropske asocijacije studenata prava u Bosni i Hercegovini. Aktivno je učestvovala u radu Poetskog teatra mladih „Juventa“, koji je kroz svoj rad ukazivao na probleme s kojima se susreću mladi ljudi u ovoj državi. U slobodno vrijeme svira flautu, te kao članica u orkestrima učestvuje na brojnim koncertima u Bosni i Hercegovini i inostranstvu.

Šta mladi kažu o nasilju?

Zaustavio bih nasilje putem poruka na društvenim mrežama, medijskim porukama, pojačavanjem policijske zaštite i novčanim kaznama.
Adin

O nasilju se mnogo ne govori jer se uglavnom dešava u krugu porodice.
Sajra

Mislim da je nasilje vrlo ozbiljan problem kome se treba posvetiti više pažnje nego se to do sada radilo.
Adis

Nasilje je podstaknuto predrasudama prema ženama i to u jednom trenutku može eskalirati i dovesti do nasilja.
Maja

Bilo kakvo nasilje je odraz kukavičluka a nikako neke snage ili hrabrosti.
Haris

U srednje i osnovne škole bi trebalo uvesti predmet ili barem nekoliko časova o ovoj temi.
Anes

Zaustavit ćemo nasilje tako što ćemo početi da razmišljamo drugačije. Kada mi shvatimo da smo vrijedni kao osoba, individua, kao žena te da smo jednako vrijene kao muškarci onda ćemo shvatiti da niko nad nama nema pravo vršiti nasilje bilo koje vrste i tada to nećemo ni dozvoliti.
Ilma

Video intervjue uradili:

Eldar Spahić

Eldar Spahić je rođen 25. jula 1991. godine u Banja Luci, završio Gimnaziju u Hadžićima gdje i živi. Fotografijom se počeo baviti u 2. razredu srednje škole. Studira Vizuelne umjetnosti i komunikacijski dizajn na Internacionalnom univerzitetu u Sarajevu (IUS).

Amina Bašić

Amina Bašić, rođena 27. februara 1990. u Sarajevu. Završila je opću gimnaziju u Srednjoškolskom centru u Hadžićima. Pored maternjeg jezika govori engleski i njemački. Studentica je Internacionalnog univerziteta u Sarajevu na Fakultetu umjetnosti i društvenih nauka, program Vizuelna umjetnost i komunikacijski dizajn.

Kako pomoći prijatelju / prijateljici žrtvi nasilja?

KRIK U NOĆI

Svanulo je. Konačno, došao je i taj dan koji smo obje sa nestrpljenjem iščekivale. Ekskurzija, ta slavna ekskurzija o kojoj svi tako mnogo pričaju. Dok zrake sunca osvjetljavaju moje lice, polako otvaram oči, uzimam telefon i zovem Esmu, svoju najbolju prijateljicu. "Budi se, vrijeme je da krenemo". Uzbuđenje se osjetilo u njenom glasu, baš kao i onog dana kada smo se upisivale u gimnaziju. Našle smo se na našem uobičajenom mjestu i zajedničkim koracima smo krenule u "avanturu našeg života". Imala sam osjećaj da nikada nismo bile sretnije, riječi nisu bile dovoljne da opišu osjećaje koji su nas preplavljali. I konačno krenusmo. Naša avantura je počela.

Putovali smo čitav dan i noć. Put je bio ugodan, ali ujedno i nezaboravan. Sve se tako brzo odvijalo kao da smo se vozili samo par sat. Vrijeme je "letilo", a moja Esma i ja smo iz sata u sat bile sve sretnije. Konačno smo stigli. Iako su to bili kasni jutarnji sati, sve je bilo tako "živo", grad je blještao, a ja sam se naprosto bila izgubila u silnom svjetlucanju grada Loret de Mar. Po ulasku u hotel primjetile smo grupu momaka, bili su to učenici iz sarajevske gimnazije. Upoznali smo se i simpatije se stvoriše na prvi pogled. Nakon večere i dugog razgovora, uputili smo se ka diskoteci. Ples i dobra muzika učinili su tu noć nezaboravnom.

Kada smo se vratile iz diskoteke, Esma je naprosto blistala. Bio je to sjaj ljubavi. "Zaljubila sam se", rekla je. Bio je to jedan od momaka iz sarajevske gimnazije. Ljubav je bila "obostrana", izgledali su tako sretno i zaljubljeno da je sam pogled na njih govorio sve. Tokom ekskurzije bili su nerazdvojni, i to toliko, da sam se u nekim trenucima osjećala usamljeno, ali, u isto vrijeme, bila sam sretna, jer je moja najbolja prijateljica našla svoju srodnu dušu. Vrijeme je brzo prolazilo, i tada sam tek shvatila sa sve što je lijepo kratko traje. Povratak, ah taj grozni povratak u realnost, govorila sam samoj sebi. Trebalo mi je dugo vremena da se vratim u standardnu kolotečinu života. Dok sam se ja vraćala u kolotečinu, moja Esma je iz dana u dan bila sve zaljubljenija. Međutim, njena sreća nije dugo kratko, baš kao i naša ekskurzija. "Ostavio me je", reče ona, a u glasu joj se osjetila gorčina, tuga. Preko noći sve je postalo drugačije. Tuga i bol su zamjenili njenu sreću. Postala je druga osoba. To više nije bila Esma, moja najbolja prijateljica. Udaljila se od svega i svakoga, nije dolazila u školu, a kad bih je nazvala, uvijek bi mi se javila "sekretarica moje prijateljice".

Znala sam da izvor njene tuge i ponašanja ne leži u prekidu sa momkom i stoga sam odlučila da budem uporna, pa sam na razne načine pokušavala da doprem do nje, dok nisam uspjela u svojoj namjeri. Isto tako sam znala da moram odigrati ulogu psihologa, saslušati je do kraja i tek onda joj ponuditi izlaz iz, za nje bezizlazne, situacije. "Silovao me", plačući je ponavljala, a ja sam zanijemila. Osjećala sam kao da mi se ruši tlo pod nogama, da mi se krv u venama ledi. Zagrlila sam je čvrsto, a oko nas kao da je sve stalo. Bila je to najduža i najgora noć u mome životu. Dok sam je pomno posmatrala kako spava, samo sam mislila o tome kako da joj pomognem, kako da zajedničkim snagama prevaziđemo situaciju u kojoj se našla.

Upalila sam kompjuter i počela istraživati o ustanovama koje se bave isključivo sprječavanja nasilja nad ženama. Otkrila sam da postoje mnogi centri koji pomažu osobama da vrate samopouzdanje i da dobiju volju za životom. Ovo saznanje mi je dalo veliku nadu da će moja Esma opet biti ona "stara". Također sam tražila i najbolje psihijatre za slučajeve poput njenog. Puno toga sam pročitala o ovakvim situacijama. Bila sam šokirana saznanjima koliko su mlade djevojke nezaštićene i kako se malo o ovoj temi govori. Prvi korak koji sam poduzela je ujedno bio i najteži, a to je uvjeriti Esmu da potražimo pomoć stručnih lica. Danima sam pokušavala, ali ona se uporno odupirala, jer je strah bio jači od nje. Nisam odustajala, iz dana u dan, iz noći u noć sam kroz duge i teške razgovore sa njom pokušavala da je uvjerim. Vrijeme je prolazilo, a Esma nikako nije mogla da prevaziđe strah. Svakim danom je sve bila gora, puna boli, tuge i mržnje. Često mi se u glavi vrtila misao da bi mogla sebi da naudi i sama pomisao na to me "ubijala".

"Društvo koje dozvoljava i toleriše nasilje nad ženama je društvo koje izumire"

Nakon pet mjeseci punih borbe, boli i tuge Esma mi reče: "Ne mogu više šutjeti". Osjetila sam kao da će mi srce iskočiti od sreće, jer sam znala da je ovo prvi korak ka njenoj novoj budućnosti. Tog dana smo otišle u policiju i Esma je podnijela tužbu, a njen silovatelj je istog dana završio u pritvoru. Ovo je bio novi početak za Esmu. Sve je puno lakše bilo onog trenutka kada je moja drugarica odlučila nešto reći o kriku iz noći, kobne za nju. Drugi dan sam je odvela u specijaliziranu ustanovu koja pruža psiho-socijalnu pomoć ženama žrtvama nasilja, gdje je odmah dobila pomoć psihijatra. Tog dana su dugo razgovarali i nakon toga se osjećala mnogo bolje, te je stoga odlucila da svaki dan ide u ovu ustanovu. Zahvaljujući stručnim licima, moja najbolja prijateljica je uspjela povratiti svoj život i ponovo imati osmijeh na licu. Nakon završetka gimnazije, Esma je počela studirati psihologiju i volontirati u Centru.

I danas radi tu, sretna što može biti od pomoći drugima, jer je na svojoj koži osjetila šta znači biti žrtva nasilja. Često sama sebi postavljam pitanje: Zašto smo žrtve nasilja? Zašto si neki daju za pravo da iskorištavaju našu jedinu slabost, fizičku, koju moramo dizati iz pepela. Ne smijemo bezazleno gledati u "pepeo" svog života. Mnogo nas je bola kroz vijekove lomilo, ali nas nije slomilo, mnogo nam je nada utonulo, ali nije klonulo, nije klonuo nas duh, jer imamo vjere u sebe, u ljubav, u pravdu i mir. Mir nasim napaćenim dušama koje su kriknule kada su ugledale svijet. Da li je to krik od užasa koji smo vidjele ili je to krik upućen čovječanstvu da se zlo zaustavi?

Kako pomoći prijatelju / prijateljici žrtvi nasilja?

Jasmina Zilić, rođena 22.08.1989. u Sarajevu. Živi u Visokom, gdje je završila osnovnu i srednju školu. 2008. upisuje Internacionalni Univerzitet u Sarajevu, odsjek Menadžment i studentica je četvrte godine studija. Trenutno aktivna članica Business Cluba na Internacionalnom Univerzitetu u Sarajevu.

Haris Kurtagić, rođen 1988. godine u mjestu Rožaje, Crna Gora, gdje je završio osnovnu i srednju školu. 2008. upisuje Fakultet poslovne administracije na Internacionalnom Univerzitetu u Sarajevu. Godinu poslije, na istom fakultetu, postaje student asistent na predmetu Uvod u mikro i makro ekonomiju. Danas je predsjednik Business Cluba na Internacionalnom Univerzitetu u Sarajevu.

Foto: Studio TNT

16 koraka ka okončanju nasilja nad ženama

1. **Ratificirati međunarodne i regionalne ugovore…**
kojim se štite prava žena i djevojčica, i osigurava da domaći zakoni zadovoljavaju međunarodne standarde zaštite ljudskih prava.

2. **Usvojiti i provoditi zakone…**
kojima se ukida nekažnjivost, izvesti počinitelje nasilja nad ženama i djevojčicama pred lice pravde i dati ženama reparaciju i pravne lijekove za nasilje počinjeno nad njima.

3. **Izraditi nacionalne i lokalne akcione planove…**
za okončanje nasilja nad ženama i djevojčicama u svim zemljama koji će okupiti vladu, ženske i druge organizacije civilnog društva, masovnih medije i privatni sektor u koordinirani, zajednički front protiv takvih kršenja ljudskih prava.

4. **Učiniti pravdu dostupnom ženama i djevojčicama…**
pružanjem besplatnih pravnih i specijalističkih usluga, i povećanjem broja žena u službama za provođenje zakona i rad na linijama fronta.

5. **Ukinuti nekažnjivost djela seksualnog nasilja počinjenog u vezi sa konfliktom…**
time što će se počiniti u kontekstu konflikta i post-konfliktne situacije krivično goniti i što će se ostvariti prava žrtava na sveobuhvatne programe reparacije koji ne izazivaju stigmatizaciju i imaju transformirajući učinak na živote žena i djevojčica .

6. **Osigurati univerzalni pristup kritičnim uslugama…**
Kao minimum, urgentne i neposredne potrebe žena i djevojčica se trebaju zadovoljiti putem besplatnih „vrućih telefona" koji su aktivni 24 sata, promptnom intervencijom koja će osigurati njihovu sigurnost i zaštitu, siguran smještaj za njih i njihovu djecu, savjetovanje i psiho-socijalnu podršku, skrb nakon silovanja, i besplatnu pravnu pomoć koja će im omogućiti da razumiju svoja prava i opcije.

7. **Obučiti pružatelje frontline usluga…**
posebno policiju, odvjetnike i suce, socijalne i zdravstvene radnike kako bi se osiguralo da poštuju standarde kvalitete i protokole. Usluge trebaju biti povjerljive, osjetljive i lako dostupne za žene-žrtve.

8. **Osigurati adekvatne javne resurse…**
za implementaciju postojećih zakona i politika, prepoznavanje užasne cijene i posljedica nasilja nad ženama ne samo u životima žena koje su izravno njime pogođene, nego i na društvo i ekonomiju u cjelini, i na javne budžete.

9. **Prikupiti, analizirati i distribuirati nacionalne podatke…**
o učestalosti, uzrocima i posljedicama nasilja nad ženama i djevojčicama, profilima žrtava i počinitelja, postignutom napretku i prazninama u implementaciji nacionalnih politika, planova i zakona.

10. **Ulagati u rodnu jednakost i osnaživanje žena…**
kako bi se djelovalo na korijen uzroka nasilja nad ženama i djevojčicama. Strateška područja su srednje obrazovanje djevojaka, unaprjeđenje reproduktivnog zdravlja i prava žena, posvećivanje pažnje među-povezanosti nasilja i HIV-a i AIDS-a, i jačanje političkog i ekonomskog učešća i liderstva žena. Rodna jednakost i okončanje nasilja nad ženama moraju se staviti tačno u srce ostvarivanje Milenijskih razvojnih ciljeva.

11. **Unaprijediti ekonomsko osnaživanje žena…**
osiguranjem prava žena na vlastitu zemlju i imovinu, na nasljeđe, jednaku naknadu za jednak rad, i sigurno i pristojno zaposlenje. Nejednak ekonomski položaj žena i nejednake mogućnosti zapošljavanja predstavljaju glavni faktor njihovog ostajanja u zamci nasilja, eksploatacije i zlostavljanja.

12. **Jačanje javne svijesti i društvene mobilizacije…**
da se zaustavi nasilje nad ženama i djevojčicama, da se omogući ženama i djevojčicama koje su izložene nasilju da prekinu šutnju i traže pravdu i podršku.

13. **Angažirati masovne medije…**
u formiranju javnog mijenja i osporavanju štetnih rodnih normi koje omogućuju trajanje nasilja nad ženama i djevojčicama.

14. **Raditi za i sa mladima kao onima koji donose promjene…**
da bi se okončalo nasilje nad ženama i osiguralo da obrazovni sistemi osnaže djevojke i mladiće da transformiraju i izgrade rodne odnose na osnovu sklada, uzajamnog poštovanja i ne-nasilja.

15. **Mobilizirati muškarce i mladiće…**
svih dobnih grupa i iz svih sfera života da zauzmu stav protiv nasilja nad ženama i djevojčicama i jačati jednakost i rodnu solidarnost .

16. **Donirati u UN Trust Fond za okončanje nasilja nad ženama…**
to je jedini fond na svijetu koji daje bespovratna sredstva isključivo namijenjena za usmjeravanje ekspertize i financijske podrške na nacionalnom, lokalnom i baznom nivou .

Spisak dostupnih usluga u Bosni i Hercegovini

Žrtva nasilja u porodici se može obratiti
za pomoć na jedinstvene SOS brojeve telefona:

Federacija BiH - 1265

Republika srpska - 1264

poziv je besplatan

Kada pozovete jedan od ovih brojeva ne morate se predstaviti, niti dati svoje podatke.

Kada ste fizički napadnute policija je prva u lancu pružanja pomoći. Pozovite ih na broj 122
Ako nasilje prijavljujete policiji:

- Policajci će prvo obaviti razgovor sa vama i nasilnikom. Ako iz bilo kojeg razloga ne želite razgovarati u prisustvu nasilnika možete tražiti od policajca da razgovarate nasamo.
- Ako ste zadobili fizičke povrede trebate odmah otići u Hitnu pomoć i zatražiti da vam izdaju uvjerenje o pretrpljenim povredama. U Hitnu možete otići sami ili zahtjevati od policije da Vas odvede.
- Policija može privesti nasilnika u stanicu i zadržati najviše 24 sata.

Ako prijavljujete nasilje u policijskoj stanici:

- Razgovarate sa službenikom zaduženim za nasilje u porodici. Službeniku ispričajte sve šta vam se dešava.
- Ako ne smijete da se vratite kući zatražite od policije da Vas smjesti u neku od sigurnih kuća.

Dužnost policajca je da sačini zapisnik o tome šta se desilo, nasilnika privede u policijsku stanicu i pokrene postupak pred sudom i/ili tužilaštvom.
Policajce koji ne postupe po zakonu možete prijaviti Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP-u).

Ne mijenjajte svoj iskaz dat nadležnim organima jer to otežava kasniju proceduru i ide u korist nasilnika! Ako Vam nasilnik prijeti tražite zaštitu.

Ako nasilje prijavljujete centru za socijalni rad:

- Tražite službenika koji se bavi problemom nasilja u porodici. Ispričajte šta vam se dešava i tražite da o tome napravi službenu zabilješku.
- Ako je potrebno zahtjevajte da o tome obavijesti policiju.
- Od službenika tražite da Vas upozna sa zakonskim pravima i pomogne kod ostvarivanja tih prava.
- Ako ne smijete da se vratite kući tražite od službenika da Vas smjesti u sklonište za žrtve nasilja u porodici.

Skloništa za žene žrtve nasilja u porodici (sigurne kuće)

- Smještaj u sigurnu kuću, sa ili bez djece, možete tražiti od službenika policije i/ili centra za socijalni rad ili direktno od nevladine organizacije koje imaju sigurne kuće.
- Žrtvi se u skloništu pruža neophodna medicinska, socijalno-pravna, psihološka i druga pomoć
- Žrtva može ostati u skloništu do 3 mjeseca.

Spisak sigurnih kuća:

- Udružene žene, Banja Luka
- Medica, Zenica
- Fondacija za obrazovanje i socijalnu zaštitu djece, Prijedor
- Žene BiH, Mostar
- Mirjam – Caritas, Mostar
- Viva žene, Tuzla
- Fondacija lokalne demokratije, Sarajevo
- Žene sa Une, Bihać
- Budućnost, Modriča

Besplatna pravna pomoć i informacije:

- Pružaju osnovne informacije o pravima i institucijama
- Pružaju direktnu pravnu pomoć koja može uključivati pokretanje i vođenje postupaka pred institucijama, pisanje tužbi i podnesaka, pružanje pravnih savjeta i slično

Organizacije koje pružaju besplatnu pravnu pomoć:

- Centar za pravnu pomoć ženama, Zenica Telefon: 032-402-049
- Fondacija lokalne demokratije, Sarajevo
- Helsinški komitet za ljudska prava BiH, Sarajevo – Telefon: 033-660-811
- Udružene žene, Banja Luka, telefon: 051-463-143
- Žene BiH, Mostar, telefon: 036-550-339
- Budućnost, Modriča, telefon 053-820-701
- Vaša prava (uredi):
- Sarajevo: Safeta Hadžića 66a, tel. 033 789 105
- Banja Luka: Meše Selimovića 17, tel. 051 232 920
- Goražde: Seada Sofovića Sofe 10, tel. 038 220 544
- Mostar: Hasana Zahirovića Lace bb, tel. 036 558 580
- B. Petrovac: Bosanska 110, tel. 037 881 248
- Srebrenica: Titova bb, tel. 056 440 998
- Trebinje: Carine 3, tel. 059 240 680
- Tuzla: Rudarska 63, tel. 035 286 484, 210 210
- Prijedor: Save Kovačevića 12, tel. 052 241 290

Podržano od:

United Nations Entity for Gender Equality
and the Empowerment of Women

Producirao:

www.studiotnt.com

UN WOMEN Project Office in Bosnia and Herzegovina - decembar 2011.